



“Problemene er ikke inne i leiligheten”

En kvalitativ studie av kommunale leietakeres opplevelse av å
bo i kommunale boliger

Bjørn Harald Luhr

VID vitenskapelige høgskole

Diakonhjemmet

Masteroppgave

Master i Sosialt arbeid

Antall ord: 25652

22.05.2019

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om kommunale leietakere, leiligheter og bomiljø. Formålet med denne studien har vært å løfte beboernes stemme og gi en dypere innsikt i hvordan kommunale leietakere opplever bosituasjonen sin. Problemstillingen er “Hvordan opplever kommunale leietakere leiligheten og bomiljøet sitt?”

Jeg har vært med på et prosjekt som ble kalt for Boindeks- prosjektet. Et av hovedmålene med prosjektet var å teste ut en metode for å måle om “alle bor trygt og godt”. Vi gjennomførte kvalitative undersøkelser av kommunale leietakere. Vi stilte mange spørsmål som handlet om deres opplevelse av både leilighet og bomiljø. Undersøkelsen er gjennomført i en blokk i bærum med kun kommunale leiligheter. Det er gjennomført mange ulike undersøkelser tidligere og utgitt mange rapporter, denne studien presenterer unike data ved at det er beboernes stemme som blir løftet frem.

Gjennom temabasert analyse har jeg kommet frem til ulike temaer som kan knyttes til beboernes opplevelse av både leilighet og bomiljø. Temaene og datamaterialet er sett i lys av tidligere forskning og kunnskap på feltet om kommunale boliger. I oppgaven viser jeg flere steder til en rapport utgitt av Riksrevisjonen. I 2008 gjorde de en omfattende undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet i Norge. Flere av mine funn ser jeg i lys av rapporten utgitt av Riksrevisjonen. Jeg har også brukt teori til å drøfte rundt funnene og temaene som jeg kom frem til i analysen. Teoriene jeg har brukt er sosial kapital teori og broken window theory. Sosial kapital teorien har jeg brukt til å fortolke funnene mine som knyttes til den sosiale delen av bomiljøet, blant annet naboskap. Broken window theory har jeg brukt som et forklaringsystem av funnene mine, som omhandler hvordan uorden ved den materielle delen av bomiljøet eller uorden i den sosiale delen av bomiljøet kan eskalere dersom problemet ikke blir tatt hånd om raskt. Gjennom presentasjon av funn og drøftinger og avsluttende konklusjoner viser jeg hvordan kommunale leietakere opplever leiligheten og bomiljøet sitt.

Nøkkelord: kommunal leilighet, bomiljø, sosial kapital, broken window theory, temabasert analyse, trangboddhet, opplevelse, beboer, utrygghet, søppel, naboskap

Abstract

On the frontpage I have a statement from a tenant who says “*The problems are not inside the apartment*”. This study investigates municipal tenants experiences with their homes and neighborhoods. The purpose of this study is to give and achieve a higher insight and understanding of how it is to be a municipal tenant and how they experience their living situation. This thesis research question is “How does municipal tenants experience their homes and neighborhood environments?”

I joined a project called Boindeks- prosjektet. One of the project's main aims was to test a method for measuring “safe and good living” for all the municipal tenants. This master thesis has a qualitative research design, based on interviews with municipal tenants. We asked questions about their living situations, their homes, their neighbors and neighborhoods. The research and interviews was done in Bærum. Several other kinds of research has been done and numerous of reports has been written about municipal tenant, the unives of this study is its aim to lift up the tenant`s voice.

I have analyzed the data using theme based analysis. That way I have ended up with different themes that is linked to the tenants experiences with their homes and neighborhoods. The themes and material are discussed in light of theory. Riksrevisjonen did a huge study of the municipal service i Norway in 2008. Some of my findings, I discuss in light of that report from Riksrevisjonen. I use Social capital theory to help me to construe the municipal tenants experiences with the social environment in their neighborhood. Broken window theory is another theory I use to explain and to better understand how problems or challenges in the material or social environment affects the neighborhood environment. Through this study I lift up the municipal tenants voices and experiences with living in a municipal home and neighborhood.

Key word: municipal tenants, neighborhood, social capital, broken window theory, theme based analysis, experiences, unsafety, garbage, neighbor,

Forord

Da jeg høsten 2014 begynte på bachelor i Sosialt arbeid hadde jeg ikke trodd at jeg 5 år senere skulle levere en masteroppgave i Sosialt arbeid. Jeg begynte på Sosialt arbeid uten gode skriveferdigheter og har gjennom de 5 siste årene lært meg akademisk skriving og kjenner meg stolt over å levere fra meg denne masteroppgaven.

Jeg føler meg heldig som kunne bli med på forskningsprosjektet Boindeks. Boindeks - prosjektet ble gjennomført i samarbeid med erfarne forskere som jeg har lært mye av. Det har vært utrolig spennende og lærerikt å sette seg inn i det boligsosiale feltet. Prosessen med å skrive masteroppgave synes jeg har vært interessant fra begynnelse til slutt. Jeg har jobbet jevnt og trutt og har verken kjent på stress eller fortvilelse over oppgaven.

Jeg vil først takke prosjektgruppa i Boindeks. Ingar Brattbakk, Katrine Mauseth Woll, Lars Aasen og Sigmund Aunan. Jeg har lært mye av dere, også er det veldig hyggelig å ha blitt kjent med dere. Jeg vil også takk alle som var med på Boindeks - prosjektet. Både masterstudenter og medforskere.

En spesiell takk til masterstudent Hedda Helene Schaanning. Det har vært veldig hyggelig å bli kjent med deg og det samarbeidet vi har hatt har vært uvurderlig for å komme i mål med masteroppgaven.

En stor takk til Håvard Aaslund som har vært min veileder gjennom denne prosessen. Dine konstruktive tilbakemeldinger har vært helt essensielle for at jeg er kommet i mål med masteroppgaven. Veldig hyggelig å bli kjent med deg, og igjen tusen takk.

Til slutt vil jeg takke min kone Maiken. Hun har vært tålmodig i de 5 månedene jeg brukte på å skrive masteroppgaven. Takk for at du også har sett over oppgaven og hjulpet meg til å skape flyt i teksten.

Tusen takk!

Oslo, 16. mai 2019

Bjørn Harald Luhr

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Forord	4
Innholdsfortegnelse	5
Kapittel 1 Innledning	8
1.1 Drøfting av nærhet og avstand til tema	9
1.2 Boindeks- prosjektet	9
1.2.1 Inspirasjonen til Boindeks prosjektet	10
1.2.2 Boindeks i Norge	10
1.3 Problemstilling	11
1.4 Avgrensning av tema og problemstilling	12
1.5 Samfunnsmessig relevans	12
1.6 Oppgavens oppbygging	13
2. Kunnskap og forskning knyttet til feltet om kommunale boliger	15
2.1 Norsk boligpolitikk	15
2.1.1 Eierlinja	16
2.2 Vanskeligstilte på boligmarkedet	16
2.3 Boligsosialt arbeid	17
2.4 Kommunal bolig	18
2.5 Riksrevisjonens rapport fra 2008 - Riksrevisjonens undersøkelse av kommunale boliger og vanskeligstilte på boligmarkedet	19
2.6 Vanskeligstilte familier	20
2.6.1 Trangboddhet	21
2.6.2 Barn og unges utvikling i vanskelig bomiljøer	22
2.7 Oppsummering	22
Kapittel 3 Teoretisk rammeverk	23
3.1 Bomiljø	23
3.2 Sosial kapital	24
3.2.1 Tykk og tynn sosial kapital	24
3.2.2 Uformell og formell sosial kapital	25
3.2.3 Bonding og bridging også kalt sammenbindende og overbyggende sosial kapital	25
3.2.4 Putnam, Bourdieu og Coleman	26
3.2.5 Oppsummering	27
3.3 Broken window theory	28

3.4 Oversikt over teorikapittelet	29
Kapittel 4 Metode	30
4.1 Rekruttering av medforskere - masterstudenter og kommunale leietakere	30
4.2 Utvikling av intervjuguide	31
4.2.1 Metode	31
4.2.2 Temaer i intervjuguiden	32
4.3 Utvalget - Kommunale leietakere	33
4.3.1 Utvalg gjennom “Dør til dør” metoden	34
4.3.2 Fordeler og ulemper ved rekrutteringsmetoden	35
4.4 Gjennomføring av beboerundersøkelsen	35
4.5 Temabasert analyse	37
4.5.1 Valg i analyseprosessen som er viktig for oppgaven	38
4.6 Forskningsetiske hensyn	39
4.7 Metodekritikk	39
4.8 Reliabilitet, validitet og overførbarhet	40
4.8.1 Refleksivitet.	40
4.8.2 Reliabilitet	40
4.8.3 Validitet	41
4.8.4 Overførbarhet (ekstern validitet)	42
4.9 Oppsummering	42
4.10 Oppbygging av funn og drøftingsdel	42
Kapittel 5 Funn og drøftinger knyttet til fysiske forhold ved leilighetene	44
5.1 Egne observasjoner	44
5.2 Kjennetegn om beboerne	44
5.2.1 Beboere om leiligheten sin	45
5.3 Hvordan opplever beboerne leilighetens fysiske standard?	46
5.3.1 Størrelsen på leiligheten	47
5.3.2. Vedlikehold og standard	48
5.3.3 Lyd, støyforhold og romløsning	49
5.3.4 Opplevelsen av leiligheten, alt i alt og ønske om kontraktsfornyelse	50
5.3.5 Oppsummering	50
Kapittel 6 Hvordan opplever beboerne de sosiale aspektene ved bomiljøet?	52
6.1 Introduksjon	52
6.2 Naboskap, sammenbindende og overbyggende sosial kapital	52
6.2.1 Hilsing i bomiljøet	53

6.3 Beboernes tilgang på sammenbindende og overbyggende sosial kapital	54
6.4 Møteplasser i fellesområdene	55
6.5 Felles aktiviteter i bomiljøet som kilde til økt sosial kapital	56
6.6 Midlertidigheten ved å bo i kommunal bolig	57
6.6.1 Flytte eller bli boende	58
6.7 Oppsummering	59
Kapittel 7 Hvordan opplever beboerne bomiljøet sett i lys av Broken window theory?	60
7.1 Introduksjon	60
7.2 Bråk i bomiljøet	61
7.2.1 Håndtere bråk	62
7.3 Sjøppel i fellesområdene	63
7.3.1 Sjøppel fra veranda	64
7.4 Vandalisme og innbrudd	65
7.5 Kriminalitet og politiets nærvær	66
7.5.1 Stjeling	67
7.6 Beboernes opplevelse av utrygghet i bomiljøet	68
7.6.1 Biltrafikk	71
7.6.2 Heisen	71
7.7 Oppsummering	72
Kapittel 8 Avsluttende drøftinger	73
8.1 Utfordringer for barnefamilier som bor trangt	73
8.2 Bomiljø og kontraktsfornyelse	74
Kapittel 9 Avslutning	75
Litteraturliste	77
Vedlegg 1	82
Vedlegg 2	90
Bakgrunn og formål	90
Hva innebærer deltakelse i studien?	91
Vedlegg 3	92

Kapittel 1 Innledning

Hensikten med denne studien er å løfte frem kommunale leietakeres stemme og få frem deres opplevelser av både leilighet og bomiljø. I kommunale boliger er situasjonen svært varierende når det gjelder boligstandard og bomiljø (Brattbakk, Woll, Aunan & Aasen, 2019, s. 9; Riksrevisjonen, 2008). Mange av landets kommuner oppgir at dårlig vedlikehold og standard er et problem med deres kommunale boliger. Fukt, støy og trangboddhet er noen av problemene (2008, 11). I tillegg har mange av kommunene også store utfordringer med bomiljøets kvalitet. Der bråk, søppel, vandalisme, kriminalitet, vold og opplevelse av utrygghet er noen av utfordringene (2008, 35). Denne studien skal være et bidrag som kan hjelpe til å forstå enda bedre hvordan beboere opplever en kommunal leilighet og bomiljøet de er en del av. Jeg skal legge frem forskning og undersøkelser gjort på det boligsosiale feltet og knytte det opp mot beboernes opplevelser av leiligheten og bomiljøet. I tillegg skal jeg bruke sosial kapital teori og broken window theory til å drøfte beboernes opplevelser av sitt bomiljø.

Høsten 2017 ble jeg med i et prosjekt kalt Boindeks. Dette prosjektet skulle teste ut et måleverktøy for å “ta tempen” på det kommunale bo-tilbudet. Vi gjorde intervjuer av mange kommunale leietakere og endte opp med et stort datamaterialet. Prosjektgruppa som ledet Boindeks- prosjektet så seg fore å skrive en rapport der de beskrev metoden som ble brukt i prosjektet. Jeg var med som forsker og fikk dermed tilgang til unike data som jeg ønsket å bruke og undersøke nærmere. Dataene inneholdt beboernes beskrivelser og erfaringer knyttet til både leilighet og bomiljø. Jeg har brukt temabasert analyse til å analysere og systematisere dataene, dette har hjulpet meg til å kunne gå i dybden av meningsinnholdet i dataene. Ved å skrive denne masteroppgaven bidrar jeg til å løfte frem kommunale leietakeres stemme og deres opplevelser knyttet til å bo i kommunal bolig.

1.1 Drøfting av nærhet og avstand til tema

Min kjennskap til boligsosialt arbeid og kommunale boliger var begrenset i begynnelsen av prosjektet. Jeg var likevel innstilt på å skrive om det boligsosiale feltet eller sosialt entreprenørskap før jeg fikk høre om Boindeks- prosjektet som jeg skal forklare nærmere neste delkapittel. Jeg ble interessert i de to emnene i løpet av 3. året på sosialt arbeid. Det passet meg derfor svært godt da jeg på 1. semester på master i sosialt arbeid ble introdusert for Boindeks- prosjektet som representerte noe nytt innenfor det boligsosiale feltet. I min profesjonell hverdag jobber jeg som miljøterapeut på en barne og ungdomsskole. Min jobbhverdag er dermed ikke knyttet til det boligsosiale feltet. Etter å ha satt meg inn i det temaet har jeg fått utvidet perspektivene mine på bolig og hva gode bomiljø og boforhold har å si for både barn, unge og voksne. Jeg vil anbefale leseren av denne masteroppgaven å gjøre seg kjent med rapporten «Utvikling av «boindeks» for leieboliger» (Brattbakk, Woll, Aunan, & Aasen, 2019). Rapporten er bygget på pilotprosjektet som jeg var en del av og er utgangspunktet for masteroppgaven.

1.2 Boindeks- prosjektet

Bakgrunnen for denne oppgaven er et prosjekt som ble kalt Boindeks. Jeg skal i korte trekk forklare målet med prosjektet, partnerskapstankegangen, inspirasjonen til prosjektet og utfordringer knyttet til kommunale boliger og beboerperspektivet.

Boindeks-prosjektet er et pilotprosjekt der målet er å utvikle et verktøy - en boindeks som systematisk kan måle bosituasjonen i kommunale boliger (Brattbakk, Woll, Aunan & Aasen, 2019, s.9). Det vil si hvordan beboerne opplever leiligheten, bomiljøet, trygghet og trivsel. Rapporten ligger ute på husbanken sine sider, søk opp: “Utvikling av Boindeks for leieboliger”.

Boindeks- prosjektet var et partnerskapsprosjekt som ble finansiert av Husbanken. Det var forskere fra Arbeidsforskningsinstituttet og VID høyskole, ledere fra Leieboerforeningen, masterstudenter fra sosialt arbeid på VID høyskole og noen kommunale leietakere som ble rekruttert.

Å involvere kommunale leietakere er en del av partnerskap tankegangen. I partnerskapsarbeid skal man danne et samarbeid mot et felles mål. Partnerskap er basert på likestilling, gjensidig respekt, felles aktivitet og felles læring (Strier & Binyamin 2010, s. 1915). Et likeverdig partnerskap er basert på at de kommunale leietakerne og forskerne sitter på ulik kunnskap og erfaring, men at verdien av dette er likestilt og at sammen utgjør dette et unikt bidrag til partnerskapet (2010, s. 1915). Partene må være enige om hvilke mål som skal oppnås og hvordan målene skal oppnås. De kommunale beboerne og vi som masterstudenter har etter min mening hatt mulighet til å påvirke beslutninger og hatt reell innflytelse i prosjektet.

1.2.1 Inspirasjonen til Boindeks prosjektet

Pilotprosjektet er første ledd i å utvikle en metodikk for å gjennomføre boindeks som en permanent løpende måling som fremmer samarbeid mellom beboere og myndigheter om bomiljø (Brattbakk m.fl. 2019, s.9). Slike løpende målinger har de i Skottland.

Boindeksprosjektet er inspirert fra Skottland. Der er leieboernes stemme fremhevet og det er satt høye politisk mål for bokvaliteten i “social housing”. I 2014 ble “sosiale utleieres” forpliktelser betydelig utvidet gjennom the Housing Scotland Act 2014: “Social landlords are no longer merely a provider of homes. They are increasingly linked to issues of health, welfare, social, financial and digital inclusion and community regeneration” (TPAS, 2017, s. 3). Leietakernes stemme blir fremmet ved beboermedvirkning, og at man både på lokalt og nasjonalt nivå har bygd opp institusjoner og et system som tar “tempen” på bosituasjonen og følger opp med medvirkningsarbeid og forpliktende tiltak (Brattbakk m.fl. 2019, s.12). I tillegg har de et lovverk som pålegger alle som bedriver “social housing” at de skal legge til rette for å fremme brukermedvirkning. De har et charter med 16 standarder og utfall utleierne skal måles på der utleierne er forpliktet til årlig å melde fra om. Her har både utleier og leietaker et ansvar for å medvirke og å hjelpe til kvalitetsheving i sektoren (Brattbakk m.fl. 2019, s.12).

1.2.2 Boindeks i Norge

Vi vet for lite om hvordan kommunale leietakere selv opplever bosituasjonen de er i. Det er en del forskning på kommunale boliger der informasjonen kommer fra personer i

tjenesteapparatet, og ikke fra beboerne (Brattbakk, m.fl. 2019, s. 4). Det vi vet er at det er stor variasjon i de kommunale boligene rundt omkring i landet. Det være seg leilighetens standard, størrelse, beliggenhet, kvalitet på nærområdet, bomiljøet og oppvekstvilkårene for barn og unge (Riksrevisjonen, 2008).

Ved å gjennomføre beboerundersøkelser kan vi ta “tempen” på det kommunale leiemarkedet og få frem beboernes stemme. Da kan vi få tilgang til beboernes opplevelse av bomiljøet, trygghet og trivsel. I tillegg kan vi få en del informasjon om hvordan de opplever leiligheten om det er tilstrekkelig med plass eller om de bor trangt.

Gjennom Boindeks- prosjektet er det et mål at kommunale leietakere skal bli engasjerte for å bedre sin situasjon. Kommunale leietakere har i liten grad blitt hørt av politikere om sin situasjon, i tillegg er beboermedvirkningen lav (Brattbakk m.fl. 2019, s.13). Boindeks-prosjektet var i tett samarbeid med Leieboerforeningen og samtlige av prosjektgruppas medlemmer sitter eller har sittet i Leieboerforeningen sitt styre. Leieboerforeningen er en sentral aktør i det interessepolitisk arbeidet som blir gjort for kommunale leietakere. Leieboerforeningen jobber også med beboermedvirkning. Leieboerforeningen jobber for å løfte frem vanskeligstilte på boligmarkedet. De har en stor kontaktflate med sine 4300 medlemmer (Leieboerforeningen, u.å.).

1.3 Problemstilling

Brattbakk (m.fl. 2019, s. 6) betegner funnene og dataene våre som unike, da vi har fått frem beboernes egne stemmer. Ettersom rapporten om Boindeks-prosjektet i hovedsak skulle handle om metoden som ble brukt, ønsket jeg å ta et dypdykk i funnene og dataene. Derfor bestemte jeg meg for å lage en problemstilling som ligger nær overskriften på intervjuguiden som vi brukte, den lyder: Hvordan trives du der du bor? Jeg har ønsket å løfte frem beboerens stemme og skrive en oppgave der deres opplevelser av leiligheten og bomiljøet blir trukket frem som fokus for oppgaven. Da jeg har satt meg inn i mye forskning og undersøkelser tror jeg min oppgave kan bidra til å løfte beboerstemmen blant kommunale leietakere og være et verdifullt supplement til forskning som allerede ligger ute om det kommunale leiemarkedet.

Jeg stod igjen med tre nøkkelord, disse var opplevelse, leilighet og bomiljø. Jeg utviklet problemstillingen:

Hvordan opplever kommunale leietakere leiligheten og bomiljøet sitt?

1.4 Avgrensning av tema og problemstilling

Gjennom Boindeks-prosjektet har jeg fått tilgang til et stort datamateriale. Problemstillingen min fanger opp mye av datamaterialet ettersom jeg er ute etter deres opplevelser av både leilighet og bomiljø. Jeg avgrenser oppgaven til å handle om beboerne i mitt utvalg og ikke kommunale leietakere generelt i Norge. Samtidig sammenligner jeg utvalget vårt med andre kommunale leietakere i Norge for å gi et bilde på hvordan eventuelle forskjeller påvirker eller ser ut.

I Boindeks-prosjektet var vi innom to ulike kommunale blokker/boliggårder i Bærum kommune og gjorde intervjuer. Ettersom den ene boliggården var nybygd valgte jeg å avgrense oppgaven til å kun gjelde det ene stedet. Dette valget tok jeg fordi bomiljøet ville ikke ha rukket å utvikle seg i den nybygde boliggården, på den korte tidene beboerne hadde bodd der. Og jeg ønsket ikke å sammenligne de adressene.

1.5 Samfunnsmessig relevans

I Norge er det overordnede målet i boligpolitikken at alle skal bo trygt og godt (NOU, 2011, s. 23). Å ha en tilfredsstillende bosituasjon er et grunnleggende behov og forutsetning for helse, utdanning og arbeidsdeltakelse. Derfor er det viktig at bostedsløshet må forebygges og reduseres (Departementene, 2014, s. 17). Et virkemiddel for å redusere bostedsløshet er kommunale boliger, som fungerer som et alternativ til å leie på det private markedet. Kommunene etterstreber å gi et godt tilbud til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet blant annet gjennom tildeling av kommunale boliger.

I artikkel 25 av FNs menneskerettighets erklæringen står det at *Enhver har rett til levestandard som er tilstrekkelig for hans og hans families helse og velvære,...bolig og*

helseomsorg...og rett til trygghet i tilfelle arbeidsløshet (FN, 2018). Retten til levestandard som er tilstrekkelig gjennom menneskerettighetserklæringen blir videreført i den sosiale boligpolitikken visjon om at alle skal bo trygt og godt (Stortingsmelding. nr 23 (2003-2004)). Denne politikken handler i stor grad om boligsosialt arbeid der en av hovedoppgavene er å bistå vanskeligstilte til å få et sted å bo. Vanskeligstilte på boligmarkedet er personer som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egenhånd. En utilfredsstillende bosituasjon kan handle om bomiljøet der en bor, der en opplever bomiljøet som utrygt for egen sikkerhet eller velferd (2011, s. 40). Den boligsosiale politikken skal arbeide for at de som opplever en vanskelig bo- og livssituasjon ikke skal oppstå eller forverres ytterligere (NOU, 2011, s. 35). Dette kan blant annet handle om målrettet innsats i utsatte bomiljøer. Sosial boligpolitikk angår ikke kun direkte de personene eller gruppene innsatsen blir rettet mot, men også samfunnet som helhet. Arbeidet er med på å forebygge og redusere utvikling av sosiale problemer slik som mangel på integrering, kriminalitet, rusproblemer og psykiske problemer. Dette er uten tvil et gode for samfunnet som helhet.

Kommunale leietakere har på lik linje med andre eiere eller leietakere et grunnleggende behov for en tilfredsstillende bosituasjon. Av de som bor i kommunale boliger er et betydelig antall av disse vanskeligstilte på boligmarkedet. I følge Thorsen (2017, s. 23) er det mellom 177 000 til 282 000 personer som er vanskeligstilte på boligmarkedet, avhengig av hvordan man velger å måle det. Til sammen i alle landets kommuner er det 111 000 kommunale boliger (SSB, 2016). Det er ulike målgrupper som blir tildelt kommunale boliger, og i mange tilfeller er de kommunale boligene konsentrert i store boligkonsentrasjoner med mange leiligheter. De kommunale blokkene ligger ofte tett, eller er samlet i deler av kommunen (NOU 2011, s. 79). Dette kan skape utfordringer for bomiljø da det er mange med ulike bakgrunner, sosiale problemer og behov, som skal danne bomiljø sammen. I kapittel 2, presenterer jeg Riksrevisjonens rapport om det kommunale botilbudet til vanskeligstilte på boligmarkedet.

.

1.6 Oppgavens oppbygging

Neste kapittel omhandler kunnskap og forskning knyttet til kommunale boliger. Det handler om boligpolitikk, vanskeligstilte på boligmarkedet, boligsosialt arbeid, kommunal bolig og lavinntektsfamilier. Jeg skal også presentere en rapport om det kommunale botilbudet.

I kapittel 3 presenterer jeg bomiljø som teoretisk begrep. Videre presenterer jeg sosial kapital teori og broken window theory. Disse teoriene vil jeg bruke i drøftingen til å belyse temaene jeg kom frem til å analysen.

I kapittel 4 presenterer jeg og drøfter valg av metode og hvilke avveininger som er tatt i løpet av forskningsprosessen. Jeg redegjør for rekruttering av forskere, medforskere og informanter. Jeg redegjør for gjennomføringen av undersøkelsen og for temabasert analyse. Jeg gir en redegjørelse for hvordan materialet er analysert. Deretter presenterer jeg metodekritikken. Til slutt omhandles studiens refleksivitet, reliabilitet, validitet og relevans.

I kapittel 5 har jeg valgt å både presentere funn og drøfte. Jeg deler kapittel fem inn i fire deler. Den første handler om beboernes opplevelse av leiligheten. Den andre delen handler om bomiljø og sosial kapital. Den tredje delen handler om bomiljø og broken window theory. Den fjerde delen ser jeg de tre forrige delene i sammenheng.

Kapittel 6 er avslutningskapittelet der jeg vil oppsummere og konkludere studien.

2. Kunnskap og forskning knyttet til feltet om kommunale boliger

I dette kapittelet skal jeg først redegjøre for norsk boligpolitikk. Jeg skal se på Husbanken sin rolle i norsk boligpolitikk, eierlinja og boligsosialt arbeid. I tillegg skal jeg beskrive og forklare hva “Kommunal bolig” er og tildelingskriteriene for å bli tildelt kommunal bolig. Jeg skal redegjøre for “Vanskeligstilte på boligmarkedet” og “Lavinntektsfamilier” og beskrive hva som kjennetegner dem og deres situasjon. Disse punktene er med for å gi leseren et oversiktlig bilde av kommunal bolig som felt i boligpolitikken og det boligsosiale arbeidet. I tillegg vil det gi leseren en forståelse av “hvem” som blir tildelt kommunal bolig.

2.1 Norsk boligpolitikk

Norsk boligpolitikk har vært i en utvikling siden etterkrigstiden og jeg skal skissere hovedtrekkene fra 1945 til i dag. I 1945 ble Husbanken opprettet for å finansiere boligbyggingen i Norge (NOU, 2011, s. 30). Etter 2. verdenskrig var det en periode frem til ca. midten av 70 tallet der politikken i stor grad handlet om bostedsforsørging og oppbygging av boliger til rimelige priser (Turner, 2012). Fra midten av 1970 til 80 tallet jobbet staten aktivt med å regulere omsetningspriser, husleier, påvirke boutgifter, bostandard og boligpriser ved å subsidiere nybygg (Sørvoll, 2011, s. 284). Dette gjorde staten aktivt for å utjevne sosiale skiller. Husbanken sin rolle har endret seg de senere årene, og på 90 tallet ble Husbanken sin rolle endret fra å være boligbank til å bli velferdsetat. Dette handlet om at bolig mangelen som hadde vært i Norge på lang vei var blitt dekket opp. Dermed har Husbanken sin rolle endret seg fra å være et redskap for staten med å realisere høy

boligbygging og stabile konjunkturer til å forvalte støtte og låneordninger rettet mot de vanskeligstilte (Sørvoll, 2011, s. 294). Etter husbanken sin endring til å bli velferdsetat har vendingen i politikken lagt opp til at fokuset skal ligge på det boligsosiale området. Dette vil si at ulike grupper med sosiale utfordringer også får mer fokus (Sørvoll, 2011, s. 283). Regjeringen har gitt Husbanken i oppdrag å koordinere den boligsosiale satsingen “Bolig for Velferd” (Husbanken, 2017). Denne vil jeg presentere senere i dette kapittelet.

2.1.1 Eierlinja

Som nevnt i avsnittet over var det i etterkrigstiden fokus på å bygge boliger og legge opp til det som vi betegner som “eierlinja” (Nou, 2011, s. 53). Trygve Brattli sa på starten av 50 tallet *“at det å eie andre menneskers hjem ikke kunne aksepteres som et område for privat næringsvirksomhet”* (Annaniassen, 2006, s. 15). Regjeringen bidro til å bygge og opprettholde en sterk eierlinje gjennom gunstig boligbeskatning og indirekte subsidiering. Den sterke eierlinja har bidratt til at i Norge eier 4 av 5 sin egen bolig (2011, s. 53). Ettersom flesteparten av landets voksne befolkning eier bolig, har dette også bidratt til en høy levestandard. I tillegg har det vært en høy boligprisutvikling de siste 20 årene som har ført til en formueoppbygging for store deler av befolkningen. Den norske eierlinja har bidratt til at det har vært og er svært gunstig å eie sin egen bolig. Dermed er det et insentiv for å komme inn på boligmarkedet og det er færre som leier i Norge enn i andre land. Av de som leier gjør de det som oftest i en kort periode. Dette for å ta del i den generelle verdiutviklingen (2011, s. 53).

2.2 Vanskeligstilte på boligmarkedet

Å være vanskeligstilt på boligmarkedet over lengre tid i et land som Norge der “alle” eier kan oppleves som utfordrende og problematisk (Vassende, Lie & Skoland, 2012).

Hvem er det og hva er det som gjør at noen er vanskeligstilt på boligmarkedet? Jeg tar utgangspunkt i definisjonen fra “Rom for alle” (NOU, 2011). Vanskeligstilte på boligmarkedet er personer og husholdninger som ikke har mulighet til å skaffe og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egenhånd (2011, s. 39). Å operasjonalisere hvem det er som er vanskeligstilt på boligmarkedet kan være utfordrende. Innsatsen som er

rettet mot vanskeligstilte grupper på boligmarkedet er bostedsløse, flyktninger, innsatte som løslates innen 2 måneder, utviklingshemmede, personer med rusavhengighet og/eller psykiske lidelser personer med nedsatt funksjonsevne og personer med svak økonomi (2011, s. 39; Departementene 2014, s. 30).

Målet for norsk boligpolitikk er at “alle skal bo trygt og godt” dersom en gjør det kan det karakteriseres som en tilfredsstillende bosituasjon. Beboere som ikke bor trygt og godt har ikke en tilfredsstillende bosituasjon. I “Rom for alle” har de presentert tre indikatorer for når en bosituasjon er utilfredsstillende (NOU, 2011, s. 40). Den første er å bo i en uegnet bolig eller uegnet bomiljø. Det kan handle om flere forhold som for eksempel, lav standard, ikke tilrettelagt for spesielle behov eller trangbodd. Uegnet bomiljø kan handle om barnefamilier som bor i belastede bomiljø der det eksempelvis foregår kriminalitet. Den andre indikatoren er personer som står i fare for å miste boligen. Det vil si de som enten er tvunget til å selge eller at en blir kastet ut av leid leilighet. Den tredje indikatoren for en utilfredsstillende bosituasjon er å være uten bolig. Altså at en bostedsløs og dermed mangler tak over hodet kommende natt (2011, s. 40). I denne studien vil det være den første indikatoren, enten uegnet bolig eller uegnet bomiljø som jeg vil fokusere på.

2.3 Boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid har en vid ramme, det omfatter alle sider ved boligpolitikken og alle aktører i samfunnet som bidrar til at grupper stiller svakt på boligmarkedet (Thyness, 2004, s. 15). Som vist i avsnittene over er vanskeligstilte på boligmarkedet, personer som ikke har mulighet til å skaffe og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egenhånd (NOU, 2011, s. 39). Boligsosialt arbeid handler om å skaffe bolig til de som er vanskeligstilte på boligmarkedet. I tillegg og minst like viktig handler det om å styrke den enkeltes mulighet til å mestre boforholdet. (2014, s. 8).

I 2014 ble “Bolig for velferd” lansert. Det er en nasjonal strategi for det boligsosiale arbeidet i perioden 2014 til 2020. Det var fem departementer som underskrev på den seks år lange nasjonale strategien: Arbeids- og sosialdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og

beredskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I Bolig for velferd deler de det boligsosiale arbeidet inn i operative og strategiske oppgaver. De operative oppgavene deler de inn i seks deler. Det handler om å gi råd og veiledning, skaffe egnede boliger, tildele økonomisk støtte, iverksetter bo- og nærmiljøtiltak, og gi oppfølging og tjenester i hjemmet. De strategiske oppgavene handler om å sette langsiktige mål, utvikle tiltak og virkemidler for å nå disse målene. Sette av økonomiske og faglige ressurser til arbeidet, og avgjøre hvor og av hvem de ulike operative oppgavene skal løses (2014, s. 8).

Strategien skal bidra til et målrettet og samlet arbeid for å nå hovedmålet om at alle skal bo trygt og godt (Departementene, 2014, s. 17). Strategien og arbeidet skal prioritere å få personer fra midlertidig til varig bolig, hjelpe personer i egnede boliger og det skal være et særlig fokus på barnefamilier og unge. Videre skal personer som jeg presenterte i avsnittet om vanskeligstilte på boligmarkedet prioriteres i det boligsosiale arbeidet. I det boligsosiale arbeidet har kommunene en nøkkelrolle. De har ansvaret for å hjelpe de vanskeligstilte på boligmarkedet, og staten skal fungere som en støttespiller som skal bidra med gode rammebetingelser og kunnskap (Departementene, 2014).

2.4 Kommunal bolig

I (NOU, 2011, s. 76) står det at kommunal bolig er et tilbud til de som har problemer med å skaffe seg bolig av helsemessige, sosiale eller økonomiske årsaker. Kommunene har måttet tilpasse og tilrettelegge mange av de kommunale boligene ettersom det har vært en nedbygging av institusjonsomsorgen. Dette har ført til at det er mange med omfattende behov for helse og omsorgstjenester som skal flytte inn i kommunale boliger (Nou, 2011, s. 76).

I all hovedsak er det tre målgrupper som tildeles kommunale boliger. For det første kan det være personer med helse og omsorgspolitiske årsaker. Disse har behov for tilrettelagte boliger, og / eller pleie og omsorgstjenester. Det kan være utfordringer knyttet til nedsatt funksjonsevne, psykiske lidelser eller rusmiddelavhengighet. For det andre kan det være personer som har vanskeligheter med å skaffe seg egnet bolig på egen hånd av helsemessige, sosiale eller økonomiske årsaker. For det tredje kan det tildeles kommunalt ansatte eller andre som av ulike årsaker ikke behøvsprøves ved tildeling (NOU, 2001, s. 76).

Behovet er stort for kommunale boliger, og i mange kommuner er det oppgitt opptil ett års ventetid (NOU, 2011, s. 79). I Norge er det ca. 110 000 kommunale boliger som kommunene disponerer (NOU, 2011, s. 76). Kommunene eier ikke alle disse leilighetene, mange kommuner leier fra private for å så fremleie. Kommunal boliger inkluderer bare boformer der det inngås husleiekontrakt.

2.5 Riksrevisjonens rapport fra 2008 - Riksrevisjonens undersøkelse av kommunale boliger og vanskeligstilte på boligmarkedet

Riksrevisjonens rapport fra 2008 er en undersøkelse der de tar for seg tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet. De går dermed dypt inn på feltet kommunale boliger. Riksrevisjonen ser på måloppnåelsen eller manglende måloppnåelse i boligpolitikken (2008, s. 19).

Ifølge rapporten er det 74% av de store kommunene som oppgir at det er vanlig å vente ett år med å få tildelt kommunal bolig (Riksrevisjonen, 2008, s. 50). Kontraktene de gir som enten er på 3 år eller kortere svarer 80% av kontraktene forlenges. Av de som blir tildelt kommunal bolig er det en stor andel som har en rusavhengighet og/eller ROP - (Rus og psykiske lidelser). Dermed er det diagnose som blir styrende og ikke lav inntekt som blir styrende for om en person får tildelt kommunal bolig eller ikke (2008, s. 32). Riksrevisjonens gjennomgang viser at personer med rus og/eller ROP utgjør ca. 30% av de som blir tildelt kommunal bolig. Det viser seg også at 3 av 4 som får tildelt kommunal bolig er enslig. Av de som har anmerkninger fra kommunen, knyttet til husbråk i kommunal bolig, oppgir ca. 50% av kommunene at de får ikke personene tildelt ny kommunal bolig. 4 av 5 store kommuner oppgir at de har for få boliger til store familier, slik at mange familier blir trangbodde (2008, s. 33).

Målet om at “alle skal bo trygt og godt” viser seg at å være en utfordringer for flere kommuner, der bomiljøet er et problem (Riksrevisjonen, 2008, s. 34). Mange av de som får kommunal bolig har rus eller ROP, og det er varierende grad hvilken oppfølging disse personene får. Dette har mye å si for bomiljøet. Mer enn 50% av kommunen svarer at personer med rus og ROP gjør det vanskelig å skape og sikre gode bomiljø. Av de store kommunene svarer 89% av de at de har i en grad problemer med husbråk. Riksrevisjonen

spør også de store kommunen om personer med rus og ROP har bodd i samme oppgang som barnefamilier, da svarer 41% av kommunene at dette skjer av og til (2008, s. 36). I store kommunale gårder i Oslo der det bor barn foregår det også ulike former for kriminalitet. Av alle kommunen oppga 30% at det foregikk kriminalitet i nærområdet, i en del eller i et mindretall av de kommunale boligene. Det ble også oppgitt at 27% av alle kommunene hadde nærområder som var utrygge med tanke på vold i en del eller i et mindretall av de kommunale boligene (2008, s. 35). Kriminalitet som foregikk i fellesområdene bidro til at andre beboere kjente seg utrygge og dermed lot være å benytte seg av fellesområdene. Dette er bekymringsfullt og det er sannsynlig at kriminalitet skjer i andre store kommunale gårder i andre store kommuner enn kun i Oslo. Riksrevisjonenes rapport fra 2008 kan sies å være en nedslående rapport for det kommunale botilbudet og viser at det er mye som må gjøres for å nå de boligpolitiske målene om at “alle skal bo trygt og godt” (NOU, 2011).

2.6 Vanskeligstilte familier

Å være vanskeligstilt familie kan innebære flere utfordringer, blant annet utfordringer knyttet til inntekt og bolig. I Norge eier de aller fleste barnefamilier bolig. Det er en liten del som leier, da oftere over en kortere periode, av disse igjen er det et mindre antall som leier kommunalt (Bolig for velferd, 2014). Kommunale boliger er ment til å være et midlertidig tilbud (NOU, 2011). Dette er problematisk da vi med rimelighet kan si at barnefamilier ønsker seg trygghet, forutsigbarhet og stabilitet. Tilbud om 3 års kontrakter og usikkerhet knyttet til økning i husleie gjør at å leie kommunalt kan oppleves som uforutsigbart ettersom det er en behovsprøvd ytelse og som i tillegg er ment å være midlertidig. Samtidig viser (Vassende, Lie & Skoland, 2012, s. 73-74) sin rapport til Husbanken at dersom en først får innpass på det kommunale leiemarkedet, er det en høyere grad av varighet og stabilitet enn i det private leiemarkedet. Dette taler i favør for kommunal utleie, selv om målet for kommunal utleie er gjennomstrømming av leietakere og at det skal være et midlertidig tilbud.

Utfordringen for leietakerne er at det er strenge kriterier og det er lange ventelister for å få innpass på det kommunale leiemarkedet. (Vassenden, m.fl. 2012, s. 77) påpeker imidlertid at økt vektlegging på gjennomstrømming av leietakere gjør at *tryggheten* knyttet til leieforhold i kommunale boliger kan bli fraværende. Ettersom det er strenge kriterier for å få tildelt kommunal bolig, bidrar dette til at kommunene må gjøre strenge prioriteringer om hvem som skal få tildelt bolig og ikke. Dette gjør at kommunene må prioritere de mest utsatte og de med

størst problemer, dette kan føre til belastninger i bomiljøet (2012, s. 77). Med ovennevnte tatt i betraktning vil det allikevel være å foretrekke for noen barnefamilier å leie kommunalt enn privat selv om det kan være et belastet bomiljø, fordi bostabiliteten er høyere når en leier kommunalt (2012, s. 77).

Dilemmaet for mange barnefamilier som bor i kommunal bolig, er at hver gang de skal fornye kontrakten, som vanligvis er hvert tredje eller femte år, blir leieforholdet behovsprøvd. Dette vil si at dersom barnefamilien tjener penger og klarer å spare opp kapital, kan de stå i fare for å miste boligen, samtidig som terskelen for å kjøpe blir for høy. Dette kan sies å utgjøre en fattigdomsfelle som låser barnefamiliene i status quo, og de får heller ikke tatt del i den økonomiske veksten ved å eie egen bolig (2012, s. 78). Dette gjelder spesielt for de i Oslo og omegn, da prisene for å kjøpe leilighet er svært høye, spesielt dersom en har flere barn og har behov for flere rom. Derfor blir behovsprøvingen en knivsegg familien må balansere på for å føle seg trygg på å leie kommunalt, samtidig som de skal forsøke å gjøre hverdagen bedre for seg og sin familie. Dette bidrar til at disse barnefamiliene ikke får oppleve den tryggheten barnefamilier som eier får oppleve knyttet til å selv velge når en vil flytte eller ikke.

2.6.1 Trangboddhet

I *Rom for alle* (NOU, 2011, s. 15) fastslår de at lavinntektsfamilier både bor trangere og dårligere enn andre familier, og at de sjeldent bor i egen eid bolig. Trangboddhet blir definert slik: en er trangbodd dersom antall rom er færre enn antall personer (SSB, 2018). (Vassenden m.fl. 2012, s. 81) poengterer at mange av barnefamiliene som bor i kommunal bolig har store barnekull, det er ikke uvanlig med barnekull opptil barn. Det er ulike utfordringer for barn og unge med å bo trangt, en av de er at i hjemmet er det ikke noe egnet sted å gjøre lekser (Brattbakk, m.fl. 2019, s. 10). Ettersom disse familiene oftest inngår i kategorien lavinntektsfamilier har mange ikke råd til å sende barna sine på aktiviteter etter kveldstid. Dette gjør at for mange barn og unge blir det mye tid som går til å være hjemme. For barn som vokser opp i trangbodde familier kan konsekvens av trangboddheten være at en ikke får be venner på besøk eller ha bursdagsselskap. Mange av barnefamiliene i kommunale boliger bor trangere og flytter oftere enn barnefamilier som bor i eie leiligheter (2012, s. 69). Å flytte er krevende både for foreldre og for barn, muligens er det størst påkjenning for barna. Det å ikke kunne slå rot noe sted, skifte skole og få seg nye venner og bli kjent i nye nabolag er

krevene for barn og de vil kunne oppleve at de lever i en konstant midlertidighet (2012, s. 81).

2.6.2 Barn og unges utvikling i vanskelig bomiljøer

For barn og unge er bomiljøet viktig da de ofte har kontakt med andre barn og naboer i blokka, de bruker mye av sin tid i og ved hjemmet (Vassenden, m.fl. 2012, s. 85) Problemer i bomiljøene i eller ved kommunale boliggårder kan ifølge rapporten ofte være rus, søppel, hærverk og annen kriminalitet (Riksrevisjonen, 2008). Barn og unge vil kunne se på ungdom eller voksne i nabolaget som rollemodeller og kan ta etter deres oppførsel. Dette kan være både positive og negativ trekk barna “adopterer” fra de voksne, enten prososial eller antisosial oppførsel. Eksempel på negative trekk barn og unge kan ta fra voksne i utfordrende bomiljø, er deres alkoholvaner (2012, s. 162). Barn og unge kan oppleve å få drahjelp fra nabolaget sitt i enten positivt eller negativ grad. Er det positiv drahjelp som ressurssterke og positive rollemodeller i nabolaget vil dette kunne øke barn og unges livssjanser senere i livet (2018, s. 169). Mange barn og unge som vokser opp i kommunale boliger har mindre ressurser i familien, de bor i ressursfattig bomiljø og er omgitt av dårligere fysisk utemiljø enn andre barn. Disse forholdene bidrar til at livssjansene for barn og unge i kommunale boliger er lavere enn hos andre barn.

2.7 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg redegjort for kunnskap på feltet om kommunale boliger, norsk boligpolitikk, vanskeligstilte på boligmarkedet, boligsosialt arbeid og vanskeligstilte familier. Hovedmomenter i dette kapittelet og som er sentralt videre i denne studien er norsk boligpolitikk sitt mål om at “alle skal bo trygt og godt”. Videre er definisjonen på vanskeligstilte på boligmarkedet sentral, der dette er personer som ikke har mulighet til å skaffe seg eller opprettholde tilfredsstillende bosituasjon på egenhånd. Jeg presenterte Bolig for Velferd som er en nasjonal boligsosial strategi som vil være sentral for denne studien, denne strategien anbefaler jeg også leser om å sette seg inn i. Jeg redegjør for kommunal bolig og hvilke målgrupper som blir tildelt bolig. I tillegg er det et viktig moment at kommunal bolig er et midlertidig tilbud. Riksrevisjonens rapport om kommunale boliger vil jeg henvise flere ganger til videre i oppgaven, den er alt i alt en nedslående rapport for den kommunale botilbudet i Norge. Til slutt setter jeg fokus på vanskeligstilte familier som både strever med lavinntekt og uegnet boforhold.

Kapittel 3 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet skal jeg først gjøre rede for bomiljø som teoretisk begrep. Dette for å gi leseren en forståelse av hva som legges i begrepet bomiljøet i denne oppgaven. Bomiljø er også et begrep som henger sammen med ordet “opplevelse” som er sentralt i problemstillingen. Bomiljø forstås i denne oppgaven som et erfaringsnært begrep, dette forklarer jeg nærmere i neste avsnitt. Deretter skal jeg presentere sosial kapital teori. Denne teorien vil jeg bruke til å drøfte funnene i bomiljø delen. Til slutt skal jeg presentere en teori jeg har hentet fra kriminologien som kalles Broken Window theory. Den skal jeg bruke til del 2 om bomiljø i drøftedelen, der teorien skal hjelpe til å skape en forståelse av hvordan sosiale og materielle forhold påvirker bomiljøet.

3.1 Bomiljø

Bomiljø er et sentralt begrep i studien og jeg skal videre forklare hvordan bomiljø begrepet kan forstås. Bomiljø er et begrep som har et lavt abstraksjonsnivå og dermed er det vanskelig å lage en klar og presis definisjon på (Ruud, 2001, s. 17). Ifølge Gullestad (1989) skal begrepet heller ikke defineres presist, det skal heller skape en assosiasjonsrik overskrift. Det er dette jeg har forsøke å gjøre.

Bomiljøet er det rommet som erfares i forlengelse av hjemmet (Healy, 1997, s. 97). Hjemmet forholder vi oss til mer eller mindre ubevisst. Bomiljøet derimot er noe vi i større grad forholder oss til, enten på grunn av at vi ufrivillig er nødt til det eller etter egne ønsker og intensjoner (Wickström, 1994). Unstad (2001) tar utgangspunkt i to av tre strukturer som Schiefloe (1985) bruker til å beskrive nærmiljøet. Det er materiell og sosial struktur. Materiell struktur i et bomiljø vil være bygninger og uteområder i nær omkrets av boligen. Da regnes ikke butikker med ettersom det vanligvis ikke er initiert av beboerne selv. Sosial struktur vil være organisasjoner som er initiert av beboerne slik som, borettslagsstyrer, ulike arrangementer, velforeninger, osv. De uformelle sidene av den sosial strukturen er de som vil være i fokus i denne oppgaven, det være seg normer og kulturelle forhold (Unstad, 2001,

s.17). Beboernes oppførsel bidrar til å opprettholde eller endre de sosiale strukturene som er i bomiljøet. Derfor henger både materielle og sosiale strukturer tett sammen i et bomiljø.

Bomiljø er et erfaringsnært begrep. Det er personers beskrivelser og fortolkninger av seg selv og andre (Ruud 2001, s. 18). Det fysiske og sosiale rommet gis mening av de som oppholder og samhandler der og som har tilknytning til boligen. Dette rommet danner bomiljøet. Dette vil dermed si at naboer som er fysisk nære i et bomiljø ikke trenger å være sosialt nære.

Ettersom naboer velger ulike måter å samhandle, enten distansert eller nært, vil bomiljø alltid være i pågående prosess.

3.2 Sosial kapital

I dette kapitlet forklarer jeg og gjør rede for sosial kapital som teoretisk begrep. Jeg forklarer ulike dimensjoner av sosial kapital, formell og uformell, tykk og tynn og bonding og bridging. Disse dimensjonene stammer fra Putnam og Goss (2002) og er gjengitt av Rønning og Starrin (2009, s. 26-28).

3.2.1 Tykk og tynn sosial kapital

Sosial kapital er viktig for vår velferd og helse, i tillegg handler det om å ha ressurser i sitt sosiale nettverk som en har til gode når man trenger det (Rønning & Starrin, 2009, s. 23-24). Mange vil ha en sosial grunnkapital ettersom de er født inn i et lokalsamfunn og en familie, der familien er kjent og respektert og man har tillit til hverandre. I tillegg til grunnkapitalen vil den sosial kapitalen være noe som bygges opp over tid, ved å hjelpe andre, hjelpe naboer, delta på dugnader og besøke kjente som er syke. Ved å investere i andre vil man også kunne forvente å ta "utbytte" av den sosiale kapitalen når man trenger det, for eksempel hvis en blir syk eller skadet og trenger omsorg eller besøk (Rønning & Starrin, 2009, s. 18). Den formen for sosial kapital kan kalles for tykk sosial kapital. Tykk sosial kapital vil vi ofte kunne ha med de vi bor med, jobber med eller er sosiale med på fritiden (2009, s. 27). Tynn sosial kapital vil i motsetning til tykk, være de vi møter i én sammenheng og småprater med, i heisen, i bestemte jobbsammenhenger eller småprater.

3.2.2 Uformell og formell sosial kapital

Uformell sosial kapital erverves gjennom uformelle nettverk som for eksempel, familie, venner og naboskap (Schieffloe, 2015, s. 91). Formell sosial kapital fås gjennom deltakelse gjennom foreninger, idrettslag, verv og lignende (Rønning & Starrin, 2009, s. 26).

3.2.3 Bonding og bridging også kalt sammenbindende og overbyggende sosial kapital

Sosial kapital som sammenbindende, utvikler vi oftest med de som er lik oss selv (Rønning & Starrin, 2009, s. 28). Dette er en form for lukkede nettverk, eksempler på dette kan være familie eller vennegjenger. Sammenbindende sosial kapital vil dermed være en form for uformell sosial kapital som vist over. Slik form for sosial kapital og nettverk kan virke identitetsforsterkende og skaper gjensidighet og solidaritet. I følge Putnam (2000) er sammenbindende sosial kapital viktig med tanke på “å klare seg i hverdagen”.

Overbyggende sosial kapital er ifølge Putnam “utadvendte nettverk” som er åpne (2000). Overbyggende sosial kapital vil være åpne for nye deltakere, i motsetning til sammenbindende sosial kapital som er lukket. I overbyggende sosial kapital handler det om å lage nettverk med mennesker som er ulik en selv, dette vil også kunne være positivt med tanke på å skape gjensidig forståelse og dette kan hindre konflikter (Rønning & Starrin, 2009, s. 28). Overbyggende sosial kapital kan komme gjennom både formell og uformell sosial kapital. Det kan komme gjennom det å være naboer, der en småprater i heisen som uformell arena. Det kan også være en form for formell sosial kapital som kommer blant annet ved å delta på dugnad. I følge Putnam er ressursene en kan få gjennom nettverkene som inngår i en person sin overbyggende sosial kapital, svært viktig for å “komme seg frem i livet”. Putnam legger vekt på at sosial støtte personer gir hverandre er en type sosial kapital (2000). I overbyggende sosial kapital vil dette kunne være informasjonsutveksling, sosial kontakt og samhandling.

Rønning og Starrin (2009, s 19) gjengir Putnam og Goos (2002) sitt syn på noe av verdien som kan skapes mellom naboer som ikke gjelder bare for individet men også for kollektivet:

Individet er hjelpeløst i en sosial sammenheng hvis det overlates til seg selv. Hvis det kommer i kontakt med sin nabo, og naboen med andre naboer, så vil det bli en akkumulering av sosial kapital, som umiddelbart kan møte de sosiale behovene, og som kan ha tilstrekkelig potensial til å bedre leveforholdene for hele lokalsamfunnet.

Rønning og Starrin skriver videre at det som er med på å bygge opp om den sosiale kapitalen er *den gode viljen, fellesskapet, sympatien og samarbeidet* (2009, s. 19).

3.2.4 Putnam, Bourdieu og Coleman

Av de som har skrevet om begrepet sosial kapital er det tre personer som skiller seg ut, det er Bourdieu, Putnam og Coleman (Rønning & Starrin, 2009; Fyrand, 2016; 2011; Schiefloe, 2015). Jeg skal kort presentere deres tre syn på sosial kapital.

Robert Putnam

Jeg har allerede presentert en del av Putnam sin forståelse og syn på sosial kapital. Kort forklart har Putnam gjennom sine studier konkludert med at mennesker deltar mindre i samfunnsmessige kontekster enn før. I en amerikansk kontekst er det færre som deltar i valg, i religiøse sammenhenger, deltakelse i sivilsamfunnet og samholdet på arbeidsplassen er dårligere (2000). Ifølge Putnam er vennebesøk sjeldnere, uformelt sosialt liv har avtatt og han mener at dette samlet sett svekker tilliten mennesker i mellom. Putnam har forsket på makronivå og sett på store kvantitative data da han har jobbet med sosial kapital. Dette gjenspeiles også i definisjonen hans som er gjengitt og oversatt av Rønning og Starrin (2009, s. 22). Trekk ved sosial organisasjon som tillit, normer og nettverk, som kan forbedre samfunnets effektivitet ved å lette samordnet handling (Putnam, 1993).

Pierre Bourdieu

Bourdieu sitt syn på sosial kapital henger sammen med begrepet kapital (Bourdieu, 1986). Kapital kan deles inn i tre former som er økonomisk, kulturell og sosial kapital. Alle disse kan omsettes til makt på ulike arenaer. Uten å gå mer inn på økonomisk og kulturell kapital, så definerer Bourdieu sosial kapital som: aktuelle eller potensielle ressurser som er linket til en tilhørighet av varige nettverk, eller til medlemskap i en gruppe som tilbyr hver av medlemmene sine støtte ved deres kollektivt eide kapital (Bourdieu, 1986, s. 51). Satt på

spissen mener Bourdieu at sosial kapital er noe som tilhører eliten, og at dette skaper klassesdelte samfunn.

James Coleman

Coleman sitt syn på sosial kapital ser mindre på ulikhetene enn det Bourdieu gjør, han ser mer på hvor tilgjengelig den sosiale kapitalen er blant folket. Ifølge Rønning og Starrin (2009) sin oppsummering av Coleman sitt syn viser de at hans forståelse dreier seg om at sosial kapital oppstår som et utilsiktet følge av individers målrettede handlinger. Coleman definerer sosial kapital.

”It is not a single entity, but a variety of entities, with two elements in common: they all consist of some aspect of social structure, and they facilitate certain actions of actors – whether persons or corporate actors – within the structure” (Coleman, 1988 s 98).

Det første elementet Coleman snakker om er sosial struktur, der den sosiale kapitalen springer ut fra en person sine sosiale relasjoner. Det andre elementet Coleman trekker frem er handlinger eller samspill mellom personene. Dette kan handle om forpliktelser og/eller forventninger mellom personer, informasjonsutveksling og normer. Forventninger som blir tilfredsstilt vil gjør samhandling enklere og mer produktiv, i tillegg til å skape/opprettholde tillit. Informasjonsutveksling vil kunne skape tilknytning og tillit. Normer kan fastsettes og understøttes, eventuelt kan normer som blir brutt håndheves med sanksjoner. Dermed kan sosial kapital fungere som klargjørende, norm- og tillitsskapende.

3.2.5 Oppsummering

Jeg har presentert og redegjort for ulike dimensjoner av sosial kapital som Putnam står bak. Sammenbindende og overbyggende sosial kapital, samt uformell sosial kapital vil stå frem som særlige sentrale begrep. Begrepet vil i stor grad bli benyttet til å forklare og forstå relasjonen beboerne i mellom. I tillegg vil Coleman sin forståelse av sosial kapital være sentralt da han er individfokusert. Coleman sitt individ fokus henger dermed sammen med funn og drøftedelen, som i stor grad vil handle om å løfte frem “beboerstemmen” til de kommunale leietakerne.

3.3 Broken window theory

Ifølge Kelling og Wilson sin Broken window theory vil en knust rute som ikke blir fikset innen kort tid kunne fungere som et symbol på at bygningen blir forsømt og dermed virke oppmuntrende for ytterligere ødeleggelser (1982). Broken window theory baserer seg på at det er en sammenheng mellom uorden på den ene siden og eskalering til mer alvorlig ramponering eller lovbrudd på den andre siden. Dersom det er uorden i et bomiljø og dette får grobunn til å fortsette kan det over tid føre til degradering av bomiljøet. Kelling og Wilson (1982) trekker frem et eksempel knyttet til sosial uorden. I bomiljø som er preget av sosial uorden vil naboer kunne føle at de ikke kan si ifra og dermed bare leve med bråket. I bomiljø som er preget av sosial orden vil naboer kunne si ifra med høyere selvtillit til naboene som fester og bråker mener Kelling og Wilson (1982). Dersom ingen sier ifra og sosial uorden eller antisosial atferd ikke får konsekvenser er dette med på å signalisere at “ingen bryr seg”. Antisosial atferd vil si atferd som bryter med samfunnets normer og regler eller som er hensynsløs. At “ingen bryr seg” kan fungere som grobunn til ytterligere kriminell atferd eller frykt for at kriminelle handlinger kan skje. Kelling og Wilson trekker frem et eksempel fra kollektivreisende for å illustrere dette. Inne i t-banevognene kan det være graffiti på veggene som verken er obskøn eller truende, men det faktum at graffitien får stå signaliserer til de kollektivreisende at dette er et område som er både ukontrollert og ukontrollerbart (1982). Graffiti er i dette tilfellet et eksempel på den “første knuste ruta”.

Broken Window theory er hentet fra kriminologien (Kelling & Wilson, 1982). Teorien er blitt satt ut i praksis, kanskje mest kjent av politiet både i New Jersey og New York. I New Jersey brukte politiet fremgangsmåten presentert i teorien opp mot antisosial atferd og kriminell atferd. De kalte programmet for “Safe and Clean Neighborhoods Program”. Politiet økte antall patruljerende betjenter i gatene og prioriterte å ta hånd om mindre lovbrudd og antisosial atferd. Arbeidet politiet utførte handlet om å ikke la antisosial atferd og mindre lovbrudd eskalere. Kort fortalt handler det om å ta problemene ved roten og dermed ta hånd om “den første knuste ruten”. Jeg skal presentere et par eksempler. Narkomane som lå på benkene ved bussholdeplassene ble bedt om å sitte oppreist i tillegg ble tigging eller annen upassende oppførsel mot kollektivreisende slått ned på. Ungdomsgjenger som lagde mye bråk ble bedt om å dempe seg (1982).

Områdene politiet patruljerte på var preget av mye kriminalitet og sosial uorden (Kelling & Wilson, 1982). Når mennesker føler seg utrygge er responsen å unngå hverandre. Politiet både observerte og snakket med beboerne i området. Beboerne fortalte at dersom de så en ungdomsgjeng gikk de over veien for å gå på andre siden av veien da det opplevdes tryggere. Det var også utbredt narkotikabruk i området som gjorde at mange fotgjengere opplevde å bli oppsøkt av rusede personer og andre personer som tigget etter penger. Kelling og Wilson (1982) forklarer i artikkelen at for en "vanlig person" vil ubehagelig atferd fra en ruset person kunne oppleves like skremmende som et ran selv om den rusede personen ikke hadde slike hensikter. De argumenterte for dette ved at personer som oppholdt seg i de offentlige rommene, var redde for uprovosert og blind vold. Samtidig som de også var redde for ikke-voldelig ubehagelig atferd fra andre. Dette vil kunne si ubehagelig atferd fra blant annet rusavhengige, fulle personer, bøllete ungdommer og prostituerte. Slik ubehagelig atferd ble redusert ved at politibetjentene patruljerte og hevet nivået på offentlige ro og orden. Selv om kriminaliteten ikke gikk ned, opplevdes områdene tryggere for innbyggerne (1982).

3.4 Oversikt over teorikapittelet

Bomiljø som teoretisk begrep som jeg presenterte i 3.1, er et viktig og sentralt begrep i denne studien, der bomiljø begrepet består av både sosial og materiell struktur. Denne forståelsen gir en ramme for studiens problemstilling. Sosial kapital teori som jeg redegjorde for i 3.2 vil blant annet overbyggende sosial kapital utgjøre et sentralt begrep i funn og drøftedelen. Sosial kapital vil være en sentral del i drøftingen rundt sosiale strukturer og forhold i bomiljøet. Dermed vil bidraget til Putnam knyttet til overbyggende sosial kapital og Coleman sin individforståelse av sosial kapital som tidligere nevnt være sentral videre. Broken window theory vil bli brukt til å drøfte rundt og videre gi en forståelse av hvordan den materielle og sosiale delen av bomiljøet påvirker hverandre.

Kapittel 4 Metode

Dette kapitlet skal handle om metoden som er brukt i denne studien. Ifølge Johannessen, Tufte og Christoffersen (2016) er metode et redskap for å skaffe innsikt, og man må velge den eller de metodene som er best egnet til å besvare problemstillingen. Ettersom jeg bruker datamaterialet vi innhentet gjennom Boindeks- prosjektet har jeg hatt muligheten til å velge å gjøre en kvalitativ eller kvantitativ studie. Jeg bruker en kvalitativ tilnærming ettersom jeg er ute etter kommunale leietakeres *opplevelser*. Jeg vil beskrive i følgende kapittel, rekruttering av forskere og medforskere, metoden vi valgte, intervjuguiden, utvalget, gjennomføringen av intervjuer og temabasert analyse. Jeg vil avslutte med å beskrive forskningsetiske avveiningene jeg har foretatt og til slutt refleksibilitet, reliabilitet, validitet og overførbarhet.

4.1 Rekruttering av medforskere - masterstudenter og kommunale leietakere

Rekrutteringen av masterstudenter og kommunale leietakere startet høsten 2017. Heretter vil jeg omtale kommunale leietakere som medforskere. Leieboerforeningen (Lbf) rekrutterte via deres medlemsregistre og annonserte på nett at de ønsket medforskere til boindeks prosjektet. Lbf reklamerte med gavekort på 2000 kroner og at forskningsprosjektet kan ha konsekvenser for den kommunale utleiesektoren. I tillegg ble det i prosjektet lagt vekt på ønsket om at medforskerne «bidrar aktivt med sine egne erfaringer i en unik og innovativ pilotstudie sammen med et team av forskere, fagfolk og masterstudenter».

Det var noen kriterier for å få være medforsker som ikke alle de som meldte interesse oppfylte. Lbf endte med å rekruttere fem medforskere som fikk tilbud om å være med på prosjektet. Bærum kommune rekrutterte også noen medforskere gjennom bomiljøarbeidere, dette var beboere som tidligere hadde være engasjert i medvirkningsarbeid. Bærum kommune rekrutterte fire personer som fikk være med på prosjektet der en falt av underveis. Det var en person til som falt av, derfor endte vi med syv medforskere i boindeks prosjektet som var med å gjøre intervjuene.

Masterstudentene ble rekruttert gjennom VID. Høsten 2017 var det et informasjonsmøte på VID høyskole for masterstudentene i Sosialt arbeid. På informasjonsmøtet deltok Arbeidsforskningsinstituttet (Afi) og Lbf. Vi fikk mer informasjon om prosjektet og det var åpent for spørsmål. Vi ble lovet at dersom vi ble med som forskere ville vi få tilgangen til data fra undersøkelsen som vi kunne bruke videre i våre masteroppgaver.

Prosjektgruppa bestod av to personer fra Lbf, og to vitenskapelige ansatte, en fra Afi og en fra VID høyskole. Vi som forskere utgjorde 4 personer og medforskerne besto av syv personer. Gruppa som helhet besto av personer fra ulike fødeland og med ulikt morsmål. Språk som engelsk, arabisk, somali og norsk ble dekket av gruppen. Blant personene i gruppa var livserfaring og utdanning variert, dette medførte at det var en mangfoldig gruppe mennesker som utgjorde boindeks prosjektet.

4.2 Utvikling av intervjuguide

Forskerne utviklet et førsteutkast av intervjuguiden. De lagde et utkast til en intervjuguide der vi som forskere og medforskere fikk lov til å komme med innspill. Vi hadde en workshop i forkant av ferdigstillelse av intervjuguiden der vi testet intervjuguiden på hverandre og gjorde intervjusituasjonen så reell som mulig. På slutten av workshopen ble det lagt inn tid til å kommentere og komme med innspill på hva vi syntes fungerte og ikke fungerte. Dette var medvirkning, det hjalp både oss studenter og de kommunale beboerne til å oppleve økt eierskap. Flere av de kommunale beboerne hadde verdifulle innspill på formuleringer både for å gjøre språket enklere men også fjerne noen av spørsmålene som ble ansett for å være for inngående. Forskerne tok innspillene til etterretning og endret ordlyden på noen spørsmål samt å legge til og fjerne enkelte spørsmål.

4.2.1 Metode

Intervjuguiden benyttet seg av både en kvantitativ og en kvalitativ metode. Intervjuguiden skulle tilpasses slik at den kunne fungere godt både som nettundersøkelse og som intervjuguide. Det kvantitative aspektet ved intervjuguiden besto av spørsmål med pre-formulerte svaralternativer som kunne tallfestes i etterkant. I etableringen av intervjuguiden var det en målsetting om at undersøkelsen skulle være mulig å ta på internett. En nettundersøkelse vil være mindre ressurskrevende enn å gjennomføre intervjuer. Samtidig vil

ikke en undersøkelse gitt over nett, gi den samme innsikten som et intervju i stua til en beboer. Det var ingen i de kommunale gårdene som svarte på nettundersøkelsen. Det sier noe om terskelen og motivasjonen for å delta på slike undersøkelser, i tillegg til at språkbarrieren er en sentral del.

Det var et mål at intervjuet ikke skulle ta mer enn maks en time og nettundersøkelsen ikke skulle ta mer 30 minutter. Enkelte av intervjuene tok mer enn en time, det var hovedsakelig på grunn av språkbarriere. En positiv side ved å gjennomføre intervjuene var at vi fikk se og bli kjent med stedet vi samlet data fra. I tillegg kunne vi stille oppklarende spørsmål til beboerne de gangene det var vanskelig å forstå hva de sa på grunn av språkbarrierer. Vi fikk fanget opp andre forhold som vi ikke hadde fått fanget opp dersom det prosjektet kun hadde vært gjennomført som nettundersøkelse. For oss som studenter var det viktig å se stedet med egne øyne, ettersom flere av oss hadde minimalt med erfaringer om hvordan forholdene kan være i kommunale gårder. Å gjennomføre nettundersøkelser har en mulighet til å nå ut til mange flere ved bruk av mindre ressurser enn å gjøre intervjuer hjemme hos beboerne. Det er ressurskrevende å gjøre intervjuer, men etter vår erfaring er det mer sannsynlig å få informanter ved å banke på dørene enn å forvente at de svarer på nett undersøkelser.

4.2.2 Temaer i intervjuguiden

Intervjuguiden er inspirert av ulike boligrelaterte undersøkelser som er gjort både i Norge og Sverige (Brattbakk, m.fl. 2019, s. 36). Dette hjalp prosjektgruppa til å finne frem til ulike temaer, spørsmål og formuleringer. Ved å bruke tidligere brukte spørreundersøkelser hjelper det en til å kunne sammenligne med tidligere funn og undersøkelser som er gjort.

Prosjektgruppa utarbeidet en intervjuguide der målet var å få belyst flest mulige sider samt få dybdeinnsikt i hvordan det er å bo i kommunal bolig og hvordan beboerne opplever bomiljøet.

Temaene i intervjuguiden var:

1. forhold knyttet til selve leiligheten
2. fellesområdene (fysiske omgivelser),
3. forholdet til naboene og det sosiale bomiljøet,
4. forhold knyttet til leieforholdet (husleie, kontrakt osv),
5. kontakten med og relasjonen til utleier.

Ettersom intervjuguiden både er ment til å kunne fungere som nettundersøkelse og intervju er det lagt inn spørsmål med pre-formulerte svaralternativer og noen åpne rubrikker der informantene kan komme med åpne svar. På spørsmålene der det var pre-formulerte svaralternativer var det noen av spørsmålene som inneholdt 5 verdier som informanten kunne velge å svare på. Det var svært misfornøyd, misfornøyd, fornøyd, Svært fornøyd, vet ikke / ikke aktuelt. Det ble også lagt opp til at beboerne kunne komme med mer utfyllende svar som medforskerne kunne skrive inn i egne bolker fortløpende i spørreundersøkelsen. Spørsmålene er stilt slik at man skal kunne få informasjon som skal være sammenlignbare enten en har tatt undersøkelsen på nett eller i et intervju.

Spørreskjemaet innledes med spørsmål som knytter seg til husstanden, hvor lenge man har bodd i leiligheten, hvor mange som bor der, hvem man bor med - bor man med barn oppnår det for flere spørsmål. Deretter er det spørsmål knyttet til teknisk og fysisk bokvalitet, som for eksempel, hva liker du best med å bo i denne leiligheten og hvordan vurderer du standard og vedlikehold på leiligheten? Spørreundersøkelsen tok for seg videre sosiale forhold, med naboskap og bomiljø. Deretter kontraktsforhold og forhold til utleier. Bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, etnisitet, jobb/student/arbeidsledig og utdanning ble tatt opp på slutten av spørreundersøkelsen. Helt til slutt fikk beboerne spørsmål om de hadde noe mer å si som de ikke hadde blitt spurt om, og om de hadde noen kommentarer til selve undersøkelsen.

Til sammen utgjør intervjuguiden 57 spørsmål. (se vedlegg).

4.3 Utvalget - Kommunale leietakere

Forskerne ønsket at pilotprosjektet skulle ønskes velkommen av kommunen, derfor kontaktet de ulike kommuner rundt Oslo som kunne være interessert i å delta. Bærum kommune var den kommunen som takket ja og ønsket velkommen. Forskerne i samarbeid med Bærum kommune dro på befaring til ulike kommunale boliggårder og ble enige om ulike kriterier som skulle legges til grunn for valg av egnede gårder. Kriteriene var:

- Beboersammensetning: blandet, og med et visst innslag av barnefamilier.
- Boligstørrelse: variasjon i størrelse, både i antall rom og kvadratmeter.

- Type boligprosjekt/gård: vi ønsket et prosjekt med et visst antall kommunale leiligheter hvor hele eiendommen var i kommunal eie, og unngå spredte enkeltboliger i borettslag og sameier.
- Størrelse på boligprosjekt/gård: Antall leiligheter skulle overstige 20

Kommunen hjalp til med informasjon om den aktuelle gården der undersøkelsen skulle bli gjort. For beboerne i gården ble det hengt opp plakater med informasjon om undersøkelsen og det ble lagt lapper i postkassene til alle beboerne i samråd med vaktmesteren.

4.3.1 Utvalg gjennom “Dør til dør” metoden

“Et strategisk utvalg er sammensatt ut fra den målsettingen at materialet har best mulig potensial til å belyse den problemstillingen vi vil ta opp“ (Malterud 2011, s 56). I boindeks prosjektet ønsket vi å få frem stemmene til de kommunale beboerne. Informanter velger en ut fra hva som er strategisk med tanke på ens problemstilling, som i dette tilfellet er kommunale beboere. For å rekruttere informanter dro vi til den kommunale boliggården og banket på dørene til beboerne. Vi ble delt inn i par. Forsker gikk sammen med medforsker. Det var både kvinner og menn som var med, derfor ble vi delt inn slik at det minimum var en kvinne i hvert par. At det er en kvinne med i hvert par tenkte vi kunne virke betryggende på informantene. Ingen gjorde intervjuene alene, vi gikk alltid sammen to og to. Alle parene fikk utdelt etasjer der vi skulle gjøre intervjuer og banke på dører. Dette arbeidet ble gjort systematisk via avkryssingsskjema. Vi krysset av på skjema, hvem som åpnet og ikke åpnet, hvem som ønsket at vi skulle komme tilbake seinere å gjøre intervjuer og hvem som vi gjorde intervjuer med. Av informantene som åpnet var det flere som hadde ventet på oss og det var mange som raskt skjønnte hvem vi var og hva vi skulle da vi hadde med oss arkene som beboerne hadde fått i posten. Dette arbeidet ble gjort på ettermiddag og kveld da sannsynligheten er størst for at beboerne er hjemme. På noen av dørene fikk vi ikke noe svar, da banket vi på neste kveld vi kom.

De som svarte nei til å gjøre intervju fikk utdelt en lapp med en internett adresse slik at de kunne gjøre undersøkelsen på internett dersom de ønsket det. Det var det ingen av beboerne som gjorde. I tillegg til å banke på dører var det en av forskerne som stod ved inngangen til

garasjen og tok kontakt med beboere som gikk inn og ut av gården og forsøkte og rekruttere disse. Flere av informantene ble rekruttert via denne metoden. Vi fikk et utvalg av informanter. Vi fikk både kvinner og menn, yrkesaktive, arbeidsledige, studenter og trygdede. Informanter som bor alene, har barn, og som har lang utdanning, kort utdanning, som er etnisk norske og informanter fra mange ulike land. Det var beboere som har bodd der i alt fra noen få måneder til 15 år. Det var noen av informantene vi gjorde intervjuer med der materialet ble svekket på grunn av språkbarrierer. Vi hadde tolk til noen av informantene men ikke til alle.

4.3.2 Fordeler og ulemper ved rekrutteringsmetoden

Å rekruttere informanter gjennom direkte kontakt slik vi gjorde ved å benytte oss av dør til dør metoden eller forskeren som rekrutterte ved inngangen til gården har noen fordeler og ulemper. Johannesen, Tufte og Christoffersen (2016, s. 124) skriver at en fordel ved dør til dør metoden er at en kan vise legitimasjon eller identifisere seg å klargjøre hensikten der og da. I tillegg til at en kan igangsette intervjuet med en gang eller avtale et passende tidspunkt å gjennomføre intervjuet på. I vårt tilfelle var det en fordel da vi var i den kommunale gården og gjorde intervjuer 5 kvelder. Det gjorde at vi kunne avtale annet intervjutidspunkt for informanter det ikke passet for da vi kom. En annen fordel ved å rekruttere informanter på stedet er at vi kommer til informantene og intervjuer dem hjemme, slik at vi kan ta intervjuet der og da. Rekrutteringen av informanter og intervjuprosessen gjennomføres samtidig. Det fører til at datainnsamlingsfasen kortes ned (Johannsen m.fl. 2016, s. 125). Med tanke på problemstillingens vekt på beboeropplevelsen og beboerstemmen, var det spesielt viktig at intervjuet ble gjennomført i informantenes gård og leilighet. Samtidig som rekruttering og intervjuprosessen ble gjennomført samtidig er det likevel en ulempe ved å bruke dør til dør som metode. Dør til dør metoden er tid og ressurskrevende, og en vil sannsynligvis møte på mange stengte dører (2016, s. 124), noe vi også gjorde.

4.4 Gjennomføring av beboerundersøkelsen

Vi gjennomførte intervjuene i mars 2018. Vi gjorde intervjuer i den kommunale gården i 4 dager og satt igjen med 28 intervjuer. For å komme oss til den kommunale gården leide vi en

minibuss og kjørte samlet fra Oslo S, både forskere og medforskere. Dette ga oss mulighet til å snakke sammen og bli bedre kjent i tillegg til at beskjeder enkelt kunne bli gitt. Ved den kommunale gården lå det en barnehage, der vi kunne legge fra oss ting. Der oppholdte vi oss når vi hadde pause.

Som tidligere nevnt gikk vi sammen to og to og banket på dører. Vi fikk utdelt etasjene der vi skulle banke på dører og rekruttere informanter. Der vi fikk svar presenterte vi oss. Et poeng var at medforskeren som var kommunal leietaker skulle si at vedkommende også bodde i kommunal leilighet. Noen sa *“jeg bor også i kommunal bolig, akkurat som deg”*. Det var ulike syn blant medforskerne som var kommunale leietakerne om dette hadde noen betydning. Noen mente at det var positivt med tanke på å skape kontakt. Andre mente at det viktigste var å være hyggelig og imøtekommende. Vi viste beboerne også arket de hadde fått i posten slik at de skulle gjenkjenne det og dermed ønske oss velkommen inn. Under intervjuene delte vi på oppgavene. En hadde ansvar for å gjennomføre intervjuet og den andre hadde ansvar for å skrive inn svarene på Ipad.

De aller fleste av oss hadde kun positive opplevelser med de kommunale beboerne. Det var enkelte som åpnet men ikke ønsket intervju. Det var enkelte leiligheter der vi banket på og hørte stemmer innenfor leiligheten, der beboerne ikke ønsket å åpne. Jeg opplevde at en vi banket på hos dro gardinen så vidt til side, kikket på meg og sa til en annen i leiligheten *“De er sikkert fra kommunen. Jeg gidder ikke åpne nå”*. Dette hørte jeg fordi det var så lytt. De vi fikk gjennomført intervjuene med var ofte glade for at vi var der og svarte villig på spørsmålene. Dessverre var det leiligheter der folk var hjemme men som ikke åpnet da vi banket på. Dette er personer vi gjerne skulle intervjuet.

Vi gjennomførte intervjuene i par der den ene hadde ansvaret for å stille spørsmålene og den andre hadde ansvar for å skrive inn taste inn eller skrive inn svarene på Ipad. En utfordring ved å gjøre dette var at informantene tidvis snakket fort og de var ikke alltid like enkle å forstå. Jeg var alltid den som skrev på Ipad i intervjuene jeg deltok på. Ved tilfeller da jeg hadde behov for å stoppe informantene og be han eller henne utdype eller gjenta, gjorde informantene villig det. I de kvalitative rubrikkene er det tegn på at innskriving gikk litt fort, da det flere steder er mye stikkord og få fullstendige setninger.

Intervjuene tok som oftest rundt 45 minutter til 1 time og 15 minutter. Intervjuene som tok lengre tid var grunnet språkutfordringer. Da vi var ferdig med et intervju gikk vi enten rett til neste dør og banket på eller så gikk vi ned til barnehagen. Da det var så lytt i svalgangen og kaldt, foretok vi som oftest evalueringen da vi skulle ta matpause inne i barnehagen som fungerte som base.

4.5 Temabasert analyse

Temabasert analyse er en et fleksibelt verktøy som kan bidra til et rikt og detaljert datamateriale (Braun & Clarke, 2006, s. 4). Poenget med temabasert analyse er å gå i dybden på de enkelte temaene som kommer frem av datamaterialet Thagaard (2013, s. 181-182).

Da jeg skulle foreta analysen hadde jeg på forhånd fått datamaterialet av prosjektgruppa, da de hadde ført svarene fra informantene inn i et excel skjema av forskerne. Dette var et skjema det var vanskelig å jobbe med ettersom jeg skulle ta utgangspunkt i 28 beboerintervjuer med over 50 spørsmål til hver beboer. Derfor var det viktig for meg å få skalert ned og systematisert datamaterialet. Jeg skrev sammendrag av hvert intervju der jeg tok alle sitater og andre ting jeg anså som viktig og som kunne være relevant til blant annet hovedtemaet bomiljø. Deretter leste jeg sammendragene jeg hadde skrevet mange ganger og jeg begynte å legge merke til ulike temaer som trådte frem. Ved å skrive sammendrag hjalp det meg til å bevare helhetsperspektivet på datamaterialet samt hver beboer sitt intervju. I tillegg til sammendragene jeg hadde skrevet var det en del kvantitative data i datamaterialet som måtte telles. Dette delte jeg, Hedda og Bilan (masterstudenter) på å gjøre. Resultatet ble et sammendrag på 17 sider med tallfestede svar. Det ble et nyttig verktøy som jeg brukte mye ved siden av de kvantitative sammendragene jeg hadde skrevet av intervjuene. Jeg endte opp med temaer som var relatert til temaene som var utgangspunktet for intervjuguiden.

“Hva skal telle som et tema?” er en av deloverskriftene til Braun og Clarke sin artikkel om temabasert analyse (2006, s. 10). Er det temaene som fremtrer flest ganger i datamaterialet eller er det temaene som knytter seg direkte opp mot den overordnede problemstillingen en skal fokusere på? Braun og Clarke stiller også spørsmål der man som forsker må ta stilling til om en er ute etter rike beskrivelser av hele datamaterialet eller mer detaljert analyse av noen få temaer som kommer frem av datamaterialet (2006, s. 11). Jeg har sett bort fra enkelte deler av datamaterialet, likevel vil jeg hevde at jeg har gått for rike beskrivelser av *“hele”*

datamaterialet. Jeg kan risikere å miste noe av dybden og kompleksiteten ved den fremgangsmåten, samtidig ender jeg opp med rike beskrivelser. Formålet var å løfte frem beboerstemmen og gi et bilde på hvordan leilighetene og bomiljøet oppleves.

Jeg gikk gjennom sammendragene jeg hadde skrevet mange ganger og samtidig så på den kvantitative sammendraget vi hadde laget. Jeg så etter om det var deler som var interessante og mulige temaer som markerte seg. Da jeg var på dette stadiet begynte jeg å kode. Braun og Clarke (2006, s. 18-19) skriver at koding handler om å fremheve det som en synes er interessant i datamaterialet. Jeg brukte ulike farger på markeringstusjene for å strekke opp om det var en kvinne eller mann vi intervjuet. Jeg brukte rød og grønn penn for å stryke under sitater som var positivt eller negativt ladet. I tillegg lagde jeg koder der jeg samlet disse og lagde tankekart som ble et nyttig verktøy. Mange av kodene lignet på hverandre og jeg samlet dem i tankekartet.

Å gjøre så grundig arbeid med datamaterialet er tidkrevende men det er viktig for å påse at temaene reflekterer meningsinnholdet i teksten (Braun & Clarke, 2006, s. 19-23). Dette for at resultatene skal kunne gjenspeile det informantene har fortalt i intervjuene til oss. Jeg kjenner meg trygg på at validiteten er bevart.

4.5.1 Valg i analyseprosessen som er viktig for oppgaven

Jeg hadde valget mellom en kvalitativ eller kvantitativ tilnærming til datamaterialet. Jeg ønsket å få frem beboernes stemme og deres opplevelser. Dermed ble kvalitativ tilnærming et naturlig valg. Samtidig er det viktig å påpeke at jeg i deler av funn og drøftedelen velger å bruke kvantitative data til å supplere rundt de rike kvalitative dataene. Jeg har valgt å bruke kvantitative data da dette kan være en hjelp til å stadfeste at det er flere beboere som har lignende opplevelser. Vi hadde et rikt datamateriale, samtidig som det var intervjuer med beboere der det var få kvalitative data og mesteparten kvantitative data. Ved å ta med kvantitative data i studien bidrar dette til at “alle’s” stemme og mening blir tatt med. I enkelte deler velger jeg å benytte de kvantitative dataene. Dette gjør jeg der beboere har tilnærmet like beskrivelser eller har sagt det samme, da skriver jeg “flere sier” eller “mange opplever”. Dette gjør jeg selv om jeg har en kvalitativ tilnærming til datamaterialet.

4.6 Forskningsetiske hensyn

Informanter som omfattes av undersøkelsen har rett til selvbestemmelse og autonomi. Deres privatliv skal respekteres, og de skal ikke påføres skade (Johannessen, m.fl. 2016, s. 85). På bakgrunn av dette har jeg vært opptatt av å ivareta forskningsetiske hensyn.

Informantene ble informert om at undersøkelsen er anonym og at det er frivillig å delta og at dataene som samles inn blir behandlet konfidensielt. (Johannessen, m.fl, 2016, s. 91)

Informantenes rett til selvbestemmelse og autonomi ble ivaretatt ved at de når som helst hadde mulighet til å trekke seg fra undersøkelsen. De hadde også mulighet til å svare blankt på spørsmål som de ikke ønsket å svare på. Dette gjorde beboere på enkelte spørsmål.

Intervjuene foregikk i hjemmene til informantene og sånn sett gikk vi som forskere og medforskere inn i deres private sfære. Vi var opptatt av å respektere at vi blir invitert inn i andre hjem og er gjester. I tillegg var vi fleksible på å finne alternative tidspunkt eller sted intervjuene kunne finne sted. Det var enkelte av informantene som ønsket å gjennomføre intervjuene i barnehagen som ligger rett ved siden av blokka istedenfor i hjemme sitt. For å ytterligere respektere informantenes privatliv endte vi med å fjerne noen av spørsmålene i intervjuguiden som noen av medforskerne mente at var for inngående.

4.7 Metodekritikk

Thagaard (2013) henviser til studier hvor funn har vist at respondentene var mer åpne når de opplevde at forskeren var mer lik dem selv. Dette kan være en av styrkene til denne undersøkelsen der vi hadde kommunale leietakere som var medforskere og som gjennomførte intervjuene. Kvale og Brinkmann (2009) anbefaler intervjuer å ha forkunnskap om det som studeres fordi forskeren bruker seg selv som instrument. Det vil si at medforskerne kunne komme med små anekdoter før eller etter intervjuene til informantene som bygde broer.

Intervjuguiden kunne vært jobbet enda mer med da noen av spørsmålene var repetitive. Det var noen spørsmål knyttet til fellesområdene og bomiljøet der nesten identiske spørsmål kom flere ganger i løpet av spørreundersøkelsen. Tanken bak dette var at informantene kanskje ville gjøre seg noen andre helhetsvurderinger i starten av intervjuet kontra slutten av intervjuet etter nøyere gjennomtenkninger og dermed skulle få muligheten til å svare på spørsmålene igjen. Dessverre opplevdes dette som rart og pinlig da informantene og vi som forskere og medforskere opplevde dette som gjentakelser. Det var også enkelte informanter

som sa rett ut “*dette har jeg svart på før*”. En annen utfordring ved intervjuguiden var de graderte svaralternativene. Enkelte av informantene hadde begrenset med norskkunnskaper. For dem var det utfordrende å skille mellom fornøyd og svært fornøyd. Å stadig skulle forklare å hjelpe dem til å forstå forskjellen mellom graderingene var i mange tilfeller tidkrevende. Et forslag fra en av medforskerne var å bruke smilefjes i stede. Der dette er noe de aller fleste kjenner til fra ulike institusjoner eller servicesteder der man skal trykke på en knapp for å vise hvor fornøyd man er.

Erfaringen vår er at intervju er det beste alternativet for å nå denne gruppen. De som ikke ønsket intervju fikk muligheten til å svare på nettundersøkelse. Den var det ingen som benyttet seg av. Å gjennomføre intervjuer er både tid og ressurskrevende, og da er det viktig at rammene rundt er gode for å holde humøret og arbeidslysten oppe blant forskerne og medforskerne. Prosjektgruppa la godt til rette med transport, mat og hyggelig sosialt samvær.

4.8 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

4.8.1 Refleksivitet.

Refleksivitet handler om at forskeren gjennom prosessen viser vilje og evne til å sette spørsmålsteget ved egne fremgangsmåter og konklusjoner (Malterud, 2011, s. 18). Dette gjorde vi sammen i partnerskap, der vi testet ut intervjuguiden på hverandre og deretter justerte på intervjuguiden. I arbeidet med intervjuguiden hadde mange av medforskere flere refleksjoner rundt språk og hvor inngående noen spørsmål var. Her viste prosjektgruppa seg å være refleksive og fleksible ved å endre og fjerne enkelt spørsmål.

Refleksivitet handler i tillegg om å erkjenne at det er en asymmetri og maktrelasjon mellom forsker og informanter (Thornquist, 2003, s. 205). Her var forskerne i forkant og valgte å rekruttere kommunale leietakere som kunne være med å intervju andre kommunale beboere slik at asymmetrien og maktrelasjonen skulle utjevnes. Dette gjorde at informantene kunne oppleve å møte likemenn, som sitter med lignende erfaringer som dem selv.

4.8.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om dataens pålitelighet som er grunnleggende i all forskning (Christoffersen, m.fl. 2016, s. 36). I intervjuguiden var ikke spørsmål ledende, derimot var

det enkelte av de som gjennomførte selve intervjuene som kunne opptre ledende på enkelte spørsmål. Ved for eksempel å si “Du mener *ikke* at...”. Dette var en av svakhetene ved dette prosjektet der opplæring i intervjueteknikk burde vært grundigere gjennomført. Dette knytter seg også til andre sider av reliabilitet som handler om nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilke data som brukes og måten de samles inn på og bearbeides (Christoffersen, 2016, s. 36). Samtidig trakk forskerne bort ett av intervjuene med en informant ettersom det var høy grad av usikkerhet knyttet til om informanten forstod hva han eller hun ble spurt om eller ikke.

Reliabilitet innebærer at det gis en detaljert beskrivelse av forskningsstrategi og analysemetoder slik at forskningsprosessen kan følges trinn for trinn (Thagaard, 2011, s. 199). Dette gjør jeg i dette kapitlet.

4.8.3 Validitet

Validitet betyr forskningens gyldighet (Christoffersen, 2016, s. 66). Forskningens gyldighet kan si noe om det som var meningen å studere er blitt studert, og om metoden som ble brukt egner seg til å studere fenomenet (Kvale m.fl. 2015, s. 118 og 276). Vi ønsket å få kunnskap om beboerne sine opplevelser knyttet til det å bo i kommunal bolig. Vi kan med rimelighet si at metoden som ble brukt (foreta intervjuer i informantenes sine leiligheter) egnet seg for å denne type forskning. En annen faktor som bidro til å gjøre forskningen valid, er at forskerne lagde intervjuguiden med inspirasjon fra andre undersøkelser som er gjennomført. Dette gjør at forskerne kan sammenligne sine funn med andre undersøkelser som er gjort og dermed kunne se om deres funn står i relasjon til tidligere funn andre steder. Noe som kan styrke validiteten ytterligere er dersom en er transparent gjennom forskningsprosessen (Thagaard, 2013). Det vil si at en tilstreber gjennomsiktighet i grunnlaget for fortolkninger og at en gjør rede for hvordan analysen gir grunnlag for konklusjonene som kommer frem i studien. Validiteten styrkes når tolkninger fra ulike studier bekrefter hverandre. Dette mener jeg at jeg har lyktes med, både å være transparent gjennom forskningsprosessen og vise at tolkninger fra flere ulike studier bekrefter hverandre.

4.8.4 Overførbarhet (ekstern validitet)

Om en undersøkelse har overførbarhet til andre områder enn det som studeres handler om hvorvidt en lykkes med å etablere beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som er nyttige på andre områder enn det som studeres (Johannessen, m.fl. 2016, s. 233).

Denne oppgaven kan ha flere trekk som skaper overføringsverdi for andre eller liknende felt. Det kan være samfunnsarbeid, bomiljøarbeid, forskning på vanskeligstilte på boligmarkedet og stigma knyttet til bosted eller bosituasjon. Thagaard (2013) skriver at hvis utvalget er homogent kan det være en utfordring å få frem data som gir ny kunnskap. Dataene vi har kommer fra et heterogent utvalg, dette er med på å gi ny kunnskap. Med heterogent utvalg tenker jeg på alder, kjønn, sivilstatus, status som student, arbeidstaker, trygdet og beboernes ulike kriterier for å få tildelt kommunal bolig.

Resultatene, erfaringene, beskrivelsene, forklaringene og fortolkningene i denne undersøkelsen kan tenke seg å være relevant for flere ulike personer og fagfelt. Det kan være kommunale beboere, personer som jobber innenfor det boligsosiale feltet og samfunnsarbeidere.

4.9 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg forklart hvordan rekrutteringen ble gjennomført, for å innhente masterstudenter (forskere), kommunale leietakere som medforskere og informanter (andre kommunale leietakere). Vi brukte dør til dør metoden for å skaffe informanter. Jeg har også skrevet om fordeler og ulemper ved å bruke dør til dør metoden. Utvikling av intervjuguide er gjort rede for, og hvilken påvirkning medforskerne hadde på intervjuguiden. Jeg har kort oppsummert temaene i intervjuguiden. Jeg har også sett kritisk på metoden vi brukte, og lagt frem metodekritikk. Jeg har skrevet om gjennomføringen av undersøkelsen og forklart hva temabasert analyse er. Jeg har forklart hvordan forskningsetiske retningslinjer er bevart og hva som gjør oppgaven reliabel og valid blant annet ved å redegjøre for forskningens pålitelighet og gyldighet.

4.10 Oppbygging av funn og drøftingsdel

I funn og drøftingsdelen skal jeg begynne med å legge frem egne observasjoner. Jeg har valgt å presentere funn og drøfte samtidig da det ble tydelig for meg at det ville bli mest

oversiktlige å lese. Jeg presenterer funnene under temaene som kom frem i analysen. Funn og drøftingsdelen vil bli delt inn i tre hoveddeler. Beboernes opplevelse av leiligheten og Bomiljø. Bomiljø kapitlet deler jeg inn i to deler der jeg bruker en teori for hver del. Teoriene er sosial kapital og broken window theory. Jeg presenterer noen beboere ved fiktive navn som jeg bruker i drøftingen, dette gjør jeg for å løfte beboerstemmen.

Kapittel 5 Funn og drøftinger knyttet til fysiske forhold ved leilighetene

5.1 Egne observasjoner

Da vi ankom blokka med minibussen en ettermiddag i mars, var det, snø kaldt og mørkt. Jeg så opp på blokkene og så at mange av verandaene var fulle av ting beboerne hadde lagret der. Det var mye snø så jeg fikk ikke sett så mye av fellesområdene på utsiden, hvordan de så ut og om det var noen benker der eller ikke. Da vi kom inn i garasjen så jeg en ødelagt madrass som stod langs veggen. Den stod der hele kvelden. Jeg kom inn til oppgangen der trappen og heisen var og der lå det masse elektronisk utstyr. Jeg tenkte at dette var søppel, gamle høyttalere, kaffetrakter og andre ting som jeg tror er satt der fordi de ikke fungerer. Vi tok en heis som var nedtagget. Leilighetene lå i en svalgang. Der kunne man fort se om det var noen som hadde noe utenfor dørene sine. I enkelte etasjer var det ingen som hadde noe utenfor, og i andre etasjer var det noen som hadde enkelte pyntegjenstander utenfor inngangsdøren. Et par leiligheter hadde gardin foran vinduet men hadde brukt svarte plastsekker til å dekke for vinduene. i andre leiligheter var det gardiner som var trukket for. Vi banket på dører der vi sa hvem vi var og hva vi skulle gjøre. Noen inviterte oss inn og andre takket nei. Jeg opplevde kun beboere som enten takket ja eller nei på høflige måter. Da vi var inne i leilighetene ble jeg positivt overrasket over standarden i mange av leilighetene, der jeg syntes de var i bedre stand enn hva jeg hadde forestilt meg. Jeg opplevde ikke leilighetene som dårlige lydisolert heller. Jeg hørte ikke noe bråk verken da vi var i leilighetene eller da vi beveget oss rundt i bomiljøet.

5.2 Kjennetegn om beboerne

Bakgrunnsinformasjon til de 28 beboerne vi intervjuet blir videre presentert. Av de 28 beboerne vi intervjuet var det tilfeldig at vi fikk intervjuet 14 menn og 14 kvinner.

Aldersspennet går fra 20 år til 68 år, gjennomsnittsalderen på beboerne vi intervjuet er 39 år. 8 av beboerne vi har intervjuet bor alene, 11 av beboerne er gift/samboer eller bor med en venn. Det er 5 beboere som bor alene med barn og til sammen er det 14 barnefamilier. Av barnefamiliene med flest personer var det 3 familier med 5 personer. Botiden i den

kommunale boligen varierer blant beboerne fra noen få måneder til 15 år. I snitt så har beboerne vi intervjuet bodd i leiligheten i 3 ½ år.

Beboerne representerer et mangfold når det kommer til hvilke opprinnelsesland de er fra. 5 av beboerne er født i Norge og 23 av beboerne er fra andre land. Beboerne kommer fra land som: Syria, Kongo, Kina, Eritrea, Somalia og Iran. Av de som er født i Norge er det 3 kvinner og 2 menn. Av de 28 beboerne vi har intervjuet har vi fått 26 klare svar på hvordan de vil beskrive statusen sin som student/trygdet eller arbeidstaker. 9 beboere oppgir å være student, 7 oppgir å være i jobb, 6 oppgir at de er trygdet og 4 oppgir at de er arbeidsledige.

Når det kommer til utdanning og skolegang fikk vi også klare svar fra 26 av 28 beboere. Av beboerne så er det 7 beboere som oppgir at deres høyeste fullførte utdanning er universitet/mastergrad/doktorgrad mer enn 15 års skolegang. 7 beboere har fullført videregående skole. Ungdomsskolen er det 6 beboere som oppgir å ha fullført, og 8 personer har fullført grunnskole (inntil 8 års skolegang). Det er 1 beboer som går på voksenopplæring. Med tanke på skolegangen til beboerne presentert over, vil det si at de som har videregående utdanning eller mindre utgjør ca. 80% av beboerne. Ser vi dette opp mot det generelle utdanningsnivået i Norge, ligger prosentandelen på 33% for universitets eller høyskolenivå (SSB, 2018). I tillegg har høyst sannsynlig mange av beboerne fullført sin skolegang i et annet land, og det er dermed grunn til å tro at kvaliteten både er variert og lav (UNESCO, 2017). Det var 9 beboere som oppga å være student, trolig er de deltakere i introduksjonsprogram, ettersom mange av de er av utenlandsk opprinnelse og har relativt kort botid. Blant “gruppene” som blir tildelt kommunal bolig, vet vi at det bor rusavhengige, utviklingshemmede, flyktninger, lavinntekts barnefamilier, trygdede og andre lavtlønte i bomiljøet. Vi gjorde ikke intervjuer av de utviklingshemmede som bodde i blokka og trolig ikke de rusavhengige heller. Nåløyet for å få tildelt kommunal bolig er blitt så smalt at en skal ha sosiale problemer for å få tildelt bolig (Vassende, Lie & Skoland, 2012, s. 77).

5.2.1 Beboere om leiligheten sin

Jeg har valgt ut 3 reelle beboere og anonymisert de. Jeg vil løfte beboernes stemme og opplevelsen av leilighetene deres. Derfor har jeg valgt ut 3 beboere som varierer både i etnisitet og i antall beboere i leiligheten. Trine er alenemor med ett barn, Ahmed er en familiefar med tre barn også har vi Hasan som bor alene.

Trine

Trine er rundt 40 år gammel, hun er trygdet og hun har ett barn som nærmer seg 18 år. Hun synes balkongen er kjempe fin og hun har en flott utsikt. I tillegg er hun også fornøyd med planløsningen i leiligheten. Det hun likte minst med leiligheten var at da hun tok over leiligheten for noen år siden var det ting som ikke var fikset og reparert. Hun er usikker på om hun får fornyet kontrakten da hun om et par år vil bli boende alene og om leiligheten vil bli ansett for å være for stor for bare henne. Hun har et forslag til kommunen og det er at de jobber mer med vedlikehold av leilighetene.

Ahmed

Ahmed er en ung mann fra Asia som bor med familien sin. Han er gift og har 3 barn, han er trygdet. Han har bodd i leiligheten i over 7 år. Han mener leiligheten er for liten for en familie med 3 barn. Han er misfornøyd med standard og vedlikehold når han oppsummerer forholdene alt i alt. Han ønsker å bli boende men vurderer å flytte. Dette begrunner han med at det er mye kriminalitet og at det er for liten plass.

Hasan

Hasan er en ung mann fra Afrika som bor alene og er arbeidsledig. Han forteller at han liker stedet men ikke leiligheten. Han liker at det er nærme sentrum og han synes området er bra. Han ønsker ikke å bli boende i leiligheten og han forteller at det har vært mye konflikter med naboene. Han er svært misfornøyd med vedlikeholdet. Han er misfornøyd med planløsning og liker ikke at det er vindu fra soverommet og ut mot svalgangen. Fra soverommet hører han mye bråk fra naboene. Han sier han har bodd flere plasser men ingen har vært så ille som her.

Trine, Ahmed og Hasan vil jeg bruke videre i dette delkapittelet (5.3). De vil bli brukt som eksempler på beboere som har uttalelser og opplevelser som knyttet deres leiligheter.

5.3 Hvordan opplever beboerne leilighetens fysiske standard?

Intervjuguiden var delt inn i flere deler der en av de første delene handlet om leiligheten og beboernes opplevelse av ulike forhold ved leiligheten. Forhold som størrelsen på leiligheten, luft, fukt, lyd, støy, vedlikehold og standard. Disse forholdene skal jeg gå inn på i de følgende

avsnittene. Der skal jeg presentere funnene og drøfte beboernes opplevelse opp mot forskning og kunnskap på feltet.

5.3.1 Størrelsen på leiligheten

Av de 3 beboerne jeg presenterte over er det kun *Ahmed* som ikke er fornøyd med størrelsen på leiligheten. For han og familien blir leiligheten for liten. I intervjuguiden var det spørsmål til beboerne om de syntes leiligheten var 1. for liten, 2. passe stor eller 3. for stor. Av de 27 som svarte på om leilighetens størrelse passet dem sa 18 at den var passe stor og 9 mente at leiligheten var for liten. Av de 9 beboerne som mente at leiligheten var for liten, var alle familier der det bor enten 4 eller 5 personer i leiligheten.

Som tidligere nevnt blir trangboddhet definert som følger: der antall rom er færre enn antall personer (SSB, 2018). Det vil si at alle de 9 familiene som enten er 4 eller 5 personer går inn under definisjonen trangbodd. Dette samsvarer med *Ahmed* sin uttalelse “*Med 3 barn blir det for liten plass*”. Familier som bor trangbodd kan oppleve utfordringer som andre beboere ikke møter. Både *Trine* og *Hasan* opplever leiligheten som passe stor. For *Trine* som deler leiligheten med ett barn, betyr dette at hun og barnet har hvert sitt soverom og har mulighet til å få litt privatliv. I Hansen og Lescher-Nauland sin undersøkelse fant de ut at blant innvandrere er trangboddhet normen (2011, s. 33). Dette skiller dermed beboerne i denne undersøkelsen positivt ut da det er en stor andel av beboerne som er innvandrere som ikke bor trangbodd. Samtidig burde det være slik at det kommunale tilbudet til *Ahmed* og familien er dekkende og egnet. For *Ahmed* og familien vil hvert familiemedlems behov for privatliv være en utfordring å få tilfredsstilt når en bor trangt. For barna kan en utfordring være mangel på egnet plass til å gjøre lekser (Brattbakk m.fl. 2019, s. 10). Uheldige ringvirkninger av dette kan være at barn og unge henger etter andre jevnaldrende i skolearbeidet. Andre utfordringer som kan oppstå ved å bo trangt er at det kan begrense barn og unges muligheter til å be venner med hjem eller feire bursdag hjemme. Det er som en tobarnsmor sier “det er *ikke plass til å ha barn på besøk*”, dette blir også formidlet av andre foreldre som sier nei til å ha andre barn på besøk. Trangboddhet blant barnefamilier i kommunale boliger er et velkjent problem og gjelder dermed ikke bare beboerne i denne undersøkelsen (Hansen & Lescher-Nauland, 2011; Hyggen, Brattbakk & Borgeraas, 2018).

I følge Schiefloe er barnefamilier høykonsumenter av bomiljø og nærmiljø (1985). Da er det ikke urimelig å si at boforholdene og bomiljøet har mye å si. Bomiljøet vil jeg presentere å drøfte senere i oppgaven. Det kommer frem at det er mangel på lekeplasser og at bomiljøet har sosiale belastninger. Dette er forhold som det er nærliggende å anta at påvirker barnefamiliens opplevelse av å være trangbodd. Mangel på lekeplass og utfordringer i bomiljøet kan påvirke i den grad at barna trolig vil være mer inne i leiligheten da det oppleves utrygt å sende barna alene ut i bomiljøet. *Ahmed* forteller “*Barna leker ikke alene. En av foreldrene er alltid med*”. Det kan tenkes at dette er forhold som bidrar til at barnefamilien tilbringer mye av sin tid inne i leiligheten. For barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier er det mange av foreldrene som ikke har råd til å sende barna sine på fritidsaktiviteter (Hyggen, Brattbakk & Borgeraas, 2018, s. 78-79). Dette kan bidra til ytterligere tid tilbrakt innenfor leilighetens fire vegger for de unge.

5.3.2. Vedlikehold og standard

Riksrevisjonens rapport viser at 82% av kommunene oppgir at det er dårlig standard i flere eller i noen av de kommunale boligene de leier ut (2008, s. 35). Beboernes opplevelse av leilighetens vedlikehold og standard var tema som ble tatt opp under intervjuene. Det var 10 beboere som oppga at de var misfornøyde. *Trine* blant annet var misfornøyd med noe av innredningen på badet og at det var ting som ikke var fikset da hun flyttet inn. 17 beboere oppga at de enten var fornøyd eller svært fornøyd. Som forsker i dette prosjektet intervjuet jeg flere av beboerne inne i leilighetene deres. Jeg hadde min forforståelse av hvordan en kommunal leilighet skulle se ut, da jeg hadde lest noen reportasjer i forkant. Jeg ble positivt overrasket over hvordan tilstanden var i de leilighetene jeg var innom. I etterkant har jeg lest flere artikler og undersøkelser, der de blant annet tar opp standarden og vedlikeholdet i kommunale leiligheter. Der påpekes dårlig isolering, maling som flasser av, mugg, fuktproblemer og andre negative forhold ved leiligheten (Hansen & Lescher-Nauland, 2011; Bratseth, 2017; Turner & Stefansen, 2011). Dette stemmer med de store vedlikeholds etterslepen mange kommuner har med de kommunale boligene og leilighetene. I Oslo har Boligbygg ansvaret for vedlikeholdet til de kommunale boligene. De står ovenfor et vedlikeholdsetterslep på 3.3 milliarder kroner (Eggesvik, 2017). Tilstanden på leilighetene i vår undersøkelse og mange av beboernes opplevelse står dermed i positiv kontrast til det negative bildet som blir gitt av kommunal boligstandard (Riksrevisjonen, 2008, s. 11).

5.3.3 Lyd, støyforhold og romløsning

Da jeg utførte analysen av dataene mine, ble det tydelig at lyd, støyforhold og romløsning måtte sees i sammenheng da disse påvirker hverandre.

Riksrevisjonens rapport fra 2008 viser at 89% av kommunene hadde problemer med jevnlig husbråk i de kommunale boligene (2008, s. 35). På spørsmål om lyd og støyforhold oppga 10 av 27 beboere at de var misfornøyd. Dette tyder på at beboerne vi intervjuet inngår i den prosent kategorien. Av de som sa seg fornøyd med lyd og støyforhold, var det flere av dem som tilsynelatende motsa seg selv senere i intervjuet og sa de var misfornøyd med lyd og støyforhold. Dette kan forstås dit at flere enn 10 beboere opplever lyd og støyforhold som problematisk. At flere beboere “motsa seg selv” senere i intervjuet kan forstås som en av styrkene med intervjuguiden, ved at spørsmålene som ble stilt hjalp dem til å se tidligere uttalelser i et større perspektiv. Dette gjaldt i all hovedsak spørsmål knyttet til naboer og bomiljø der de opplevde mye bråk og støy. Jeg undrer på om dette kan ha sammenheng med at beboerne opplever å bli “minnet” på utfordringene de kan oppleve i bomiljøet, da vi kom et stykke inn i intervjuet.

Romløsningen i leilighetene var ordnet slik at både kjøkkenvindu og soveromsvindu vendte ut mot svalgangen. Svalgangen har et overhengende tak og rekkverk. Leilighetene står i rekke nedover svalgangen. *Hasan* forteller at det er mye bråk fra naboer som høres fra soverommet da soveromsvinduet er rett ut mot svalgangen. Skal beboerne eller besøkende inn til leilighetene sine går de nedover svalgangen, rett utenfor og forbi soveromsvinduene til beboerne. Dette gjør at stemmer og skritt høres godt. En kvinnelig beboer sier

“Soverommet har vindu mot svalgangen som gir innsyn og støy fra dem som passerer utenfor. Jeg har kontaktet boligkontoret om dette, og fikk da beskjed om at de ikke kunne gjøre noe. De anbefalte at jeg brukte ørepropper. Leiligheten er nær trappeoppgangen og det smeller veldig i døra som går ut på svalgangen. Mye støy”.

Dette er forhold som kan påvirke opplevelsen av leiligheten i negativ grad. Kvinnens uttalelse handler om forhold som er rent materielle i motsetning til *Hasan* sin uttalelse. Selvom bomiljøet hadde vært preget av ro og stille naboer ville hun likevel opplevd bråk. I kapittelet

om bomiljø og “broken window” teorien går jeg inn på hvordan bomiljøet og bråk henger sammen. Der vil det bli trukket frem lignende opplevelser som *Hasan* har.

5.3.4 Opplevelsen av leiligheten, alt i alt og ønske om kontraktsfornyelse

I en rapport fra 2009 blir variasjonene i standarden tatt opp, der noen av barnefamiliene er heldig og flytter rett inn i en nyoppusset kommunal leilighet, og andre flyttet inn i en nedslitt leilighet (Oslo kommune, 2009, s. 24). Av 27 beboere var det 6 beboere som enten var misfornøyd eller svært misfornøyd med leiligheten standard og vedlikehold alt i alt. De resterende 21 beboerne oppga å være fornøyd. En beboer som har bodd der i over 5 år sier han er fornøyd med leiligheten alt i alt, samtidig som han sier at leiligheten er nedslitt. En annen mannlig beboer forteller “*Jeg liker ingenting her*”. En tredje mannlig beboer som har bodd i leiligheten i ett år sier han er svært fornøyd med leiligheten. Det er dermed tydelig at beboernes opplevelse kan variere mye. Dette kan ha sammenheng med når leiligheten deres ble pusset opp.

Bærum kommune opererer for det meste med 3 års kontrakter, og de gir alle beboerne sine kontrakter. På spørsmål om beboerne ønsket å fornye kontrakten sin, svarte 25 av beboerne på spørsmålet. 7 beboere svarte at de ikke vet om de vil skrive under ny kontrakt, 15 sa ja og 3 sa nei.

En mann som har bodd der i 1 år sier følgende “*bomiljøet er ikke hyggelig. Svært fornøyd med leiligheten, trives ikke i området. Vil bo alle andre steder i kommunen bare ikke der*. Det er flere beboere som nevner nettopp dette. De opplever leiligheten som fin og grei, men bomiljøet hindrer dem i å trives. En kvinne med et barn sier at hun liker leiligheten da den er lys og fin, men at hun kjenner seg utrygg i bomiljøet. Hun ønsker ikke å fornye kontrakten. Familiefaren *Ahmed* er usikker på om han skal fornye eller ikke på grunn av kriminalitet og at leiligheten er trang. Disse uttalelsene kan tyde på at flere opplever leiligheten som god nok, men at bomiljøet gjør dem usikre på om de ønsker å fornye kontrakten eller ikke.

5.3.5 Oppsummering

Av beboerne var det det 18 av 27 som mente leiligheten var passe stor. De som mente leiligheten var for liten var barnefamiliene. For flere av barnefamiliene betydde dette at de går under kategorien trangbodd. Beboerne trakk frem eksempler på negative sider ved å bo

trangt. Blant annet at barna ikke får lov til å ha andre barn på besøk. Hvor fornøyde beboerne var med leilighetens standard og vedlikehold varierte, der 10 beboere svarte at de var misfornøyde. Da det senere kom spørsmål om hvor fornøyde de var med leiligheten alt i alt viste det seg at 21 av 27 beboere var fornøyde. Av de som var misfornøyde handlet det blant annet om romløsningen på leiligheten, der soveromsvinduet vender ut mot svalgangen og det bidrar til at de hører mye bråk fra soverommet. På spørsmål om kontraktsfornyelse er flere av beboerne usikre. Fra flere av beboerne kommer det frem at bomiljøets utfordringer har påvirkning på deres valg om kontraktsfornyelse

Kapittel 6 Hvordan opplever beboerne de sosiale aspektene ved bomiljøet?

6.1 Introduksjon

I dette kapitlet skal jeg presentere noen reelle men anonymiserte beboere. Jeg skal se på bomiljøet, og presentere funn og drøfte funnene i lys av sosial kapital teori. Videre skal jeg presentere funn og gjøre drøftinger av ulike tema som jeg kom frem til i analysen. Disse skal jeg se i lys av sosial kapital teori. Jeg vil avslutte med en kort oppsummering av dette kapitlet.

Sosunna

Sosunna er fra Afrika, hun er gift, har 3 barn og har bodd i leiligheten i omlag 2 år. Hun forteller at hun er veldig fornøyd med barnehagen som er rett ved. Hun synes leiligheten ligger sentralt til og at området er fint. Alt i alt er hun fornøyd med leiligheten, det eneste er at den er litt liten. Nå som de er blitt fem personer synes hun leiligheten blir for liten og hun vurderer om de skal flytte. Av forhold som hun ikke er fornøyd med nevner hun heisen og søppelhåndteringen. Hun er ikke så fornøyd med at heisen ofte blir ødelagt og er mye ute av drift. Hun føler seg aldri utrygg i bomiljøet og hun liker naboene. Hun forteller at hun ble lei seg da naboene flyttet. Det var fine folk, og hun synes det var leit at naboungen flyttet.

Nils

Nils er norsk og har bodd i leiligheten i 15 år. Han bor alene og har en deltidsjobb. Han liker at det både er sentralt og landlig, og han er fornøyd med leiligheten. Nils liker at det er mange som hilser på han. Det han ikke liker er at det er så mange rusmisbrukere i bomiljøet. Han føler seg utrygg på grunn av rusavhengige. Han mener det er uegnet for barn. Han tror det er vanskelig å gjøre endringer da det er så mye rus i bomiljøet.

6.2 Naboskap, sammenbindende og overbyggende sosial kapital

Ifølge Putnam er sosial kapital og spesielt overbyggende sosial kapital viktig for “å komme seg frem i livet” (2000). Overbyggende sosial kapital er den formen for sosial kapital Putnam

beskriver som den som er vanligst å ha med sine naboer. På spørsmål om beboerne har kontakt med naboene sine er det 8 som oppgir at de ikke har kontakt og 13 som oppgir at de har kontakt med naboer. Beboerne er delte når det gjelder naboskapets kvaliteter og hvordan de opplever naboskapet. Noen av beboerne har kun negative opplevelser med naboer som de trekker frem i intervjuet. Dette vil jeg trekke frem i neste kapittel, Bomiljø og Broken window. Av beboerne som har positive opplevelser vil jeg trekke frem to beboere. En mannlig beboer beskriver naboene som “*hjelpsomme*”. *Sosunna* sier “*Jeg ble lei meg da naboene flyttet, fine folk. Leit at naboungen flyttet*”. Det er også flere lignende kommentarer, som viser at flere av beboerne har gode erfaringer og opplevelser knyttet til naboskapet i blokka. Begge utsagnene kan knyttes til uformell sosial kapital som kan oppstå ved at man blir naboer. Utsagnet til *Sosunna* kan kobles til sammenbindende sosial kapital. Sammenbindende sosial kapital skapes oftest med personer som er like en selv. Dette kan godt tenkes å ha skjedd i hennes tilfelle, med tanke på at både hun og hennes tidligere naboer var foreldre. Begge utsagnene kan også knyttes til overbyggende sosial kapital ettersom vi ikke har mer utfyllende data om deres forhold til naboene sine. Overbyggende sosial kapital er som nevnt tidligere den formen for sosial kapital som går på tvers av demografiske skillelinjer der en har sosial kontakt og det skapes tillit. For eksempel den mannlige beboeren som beskrev naboene som “*hjelpsomme*” kan være et tegn på en tillitsrelasjon. Som Coleman (1988) beskriver kan sosial kapital oppstå gjennom samhandling, noe som trolig har skjedd i dette tilfellet. Sannsynligvis sitter beboerne igjen med noen opplevelser der de har hatt en form for sosial kontakt som de har opplevd som godt for seg og sine. Ser vi på det *Sosunna* sa om nabofamilien som flyttet, er det gjort funn i andre undersøkelser der enkelte kommunale leietakere oppgir å være tilbakeholdende med å inngå vennsksapsrelasjoner for faren for å måtte bryte relasjonen er tilstede på grunn av gjennomstrømningspolitikken (Vassenden, Lie & Skoland, 2012, s. 71). Jeg kommer tilbake til disse utfordringene ved å bo i kommunal bolig i et delkapittel der jeg snakker om midlertidighet.

6.2.1 Hilsing i bomiljøet

Som nevnt i begynnelsen av teorikapittelet om sosial kapital presenterer jeg tynn sosial kapital som situasjoner der en møtes i heisen eller hilser på i nabolaget. Rønning og Starrin (2009, s 19) gjengir Putnam og Goss (2002), der de skriver at det å komme i kontakt med sine naboer kan akkumuleres i sosial kapital. Å komme i kontakt med naboer fordrer at en hilser

på hverandre. Hilsing var det flere beboere som hadde uttalelser om, og dette ble et tema da jeg analyserte. Hilsing er en naturlig del i mange borettslag, blokker og i mange kulturer, allikevel er det ulike opplevelser knyttet til hilsing i vår undersøkelse.

Som tidligere nevnt beskriver Coleman (1988, s. 98) at en har forventninger til de personene en møter. Vi spurte en mannlig beboer, “ hva er det første du tenker på når du tenker på bomiljøet ditt?”. Han svarte “*får ikke svar når jeg hilser*”. En småbarnsmor sa “*mange som ikke hilser*”. Også er det flere beboere som sitter med en helt annen opplevelse. Blant annet er som opplever at “*Folk hilser alltid. Ærlige og redelig folk*”. Nils forteller “*mange hilser på meg*”. En normal forventning til naboer er at en hilser og sier “*hei*” til hverandre. Dersom en har en slik forventning og en hilser men ikke bli hilst tilbake, blir ikke forventningen møtt. Dersom andre beboere hilser på en vil en trolig få mer tillit til de personene (Coleman, 1988). Ser vi på utsagnet til hun som opplever at “*folk hilser alltid*” kan hennes opplevelse knyttes til Coleman sin forståelse av sosial kapital. Der Coleman snakker om at sosial kapital oppstår som et utilsiktet følge av individers målrettede handlinger, som for eksempel å hilse på hverandre. At hun sitter med en opplevelse av at hun alltid blir hilset på kan tenkes er med på å forme og danne et bilde av naboene som ærlige og redelig folk. Sannsynligvis er konsekvensene av dette at hun opplever bomiljøet som tryggere og et bedre sted å bo enn de som opplever å ikke bli hilst på. Småbarnsmoren som sier “*mange som ikke hilser*” beskriver senere i intervjuet området som uhyggelig både for barn og voksne. Det er ikke urimelig å tenke at dersom småbarnsmoren hadde sittet igjen med en opplevelse at “alle” hilste på hun, hadde området ikke vært så uhyggelig. Trekker vi inn sosial kapital teorien fra Putnam ville det kunne oppstått tynn sosial kapital dersom hun hadde blitt hilst på. Som igjen kan føre til overbyggende sosial kapital over tid dersom en treffes flere ganger i bomiljøet.

6.3 Beboernes tilgang på sammenbindende og overbyggende sosial kapital

Det er forsket på nærmiljø og bomiljø der en har funnet ut at bomiljøet utgjør en viktig ressurs, spesielt for dem som har få ressurser og liten tilgang på andre arenaer og andre relasjonsforhold (Tjora m.fl. 2012, s. 43). Av 26 beboere fikk vi klare svar på deres livssituasjon. Av dem var 16 stykk enten student eller i arbeid og dermed har tilgang på

formell sosial kapital. Disse beboerne møter andre mennesker enten gjennom jobb eller studiet og har andre sosiale arenaer enn bomiljøet. I tillegg oppnår de både sammenbindende og overbyggende sosial kapital på de ulike sosiale arenaene de er en del av. Overbyggende sosial kapital er ifølge Putnam viktig for å “komme seg frem i livet”. Overbyggende sosial kapital er ifølge Putnam og hans forskning viktig for å få tilgang til og informasjon om for eksempel jobber. Slik tilgang kan være mangelvare for beboerne som enten er trygdet eller arbeidsledig, da de sannsynligvis oppholder seg mye i bomiljøet og ikke har tilgang på formell sosial kapital som de beboerne som studerer eller er i arbeid. For dem kan det derfor være vanskeligere å “komme seg frem i livet”.

Sammenbindende sosial kapital er viktig for “å klare seg i livet” sier Putnam (2000). Han trekker frem at det oftest består av familie eller venner. På spørsmål om beboerne har familie eller venner i området svarte 13 av beboerne “Ja”. For ca. halvparten av beboerne betyr det at det sosiale nettverket i bomiljøet og i nærmiljøet trolig er begrenset. Dette kan være uheldig da beboere som enten er barn eller unge, arbeidsledige eller trygdet trolig bruker mer tid i bomiljøet enn personer som er i jobb eller går på studier. Derfor vil bomiljøet i følge Tjora og Henriksen være en viktig arena for sosialisering for disse gruppene (2012). For å legge opp til sosialisering i bomiljø bør det derfor være naturlige møteplasser i fellesområdene eller felles aktiviteter for beboerne til å bli bedre kjent. Dette vil bli tatt opp i de to neste avsnittene.

6.4 Møteplasser i fellesområdene

I følge Emmelin og Eriksson er det en sammenheng mellom fysiske strukturer og sosial kontakt (2012, s. 17). Dette kan forstås dit at dersom de fysiske omgivelsene i bomiljøet legger til rette for det vil både den sosiale kontakten og kapitalen mellom beboerne øke. I dette bomiljøet er det få egnede møteplasser i fellesområdene. Det er ikke noen lekeplass, kun to gyngehester. Jeg observerte ikke noen benker eller sittegrupper da vi var der. Det er en barnehage rett ved som småbarn og småbarnsforeldre benytter seg av, ellers er det ingen naturlige møteplasser i bomiljøet. Manglende møteplasser i bomiljøet kan oppsummeres i en beboers uttalelse, “*det er vanskelig å bli kjent*”. Satt på spissen kan en si at beboerne blir frarøvet muligheten for akkumulering av sosial kapital på grunn av manglende møteplasser. Samtidig undrer jeg på om mangel på møteplasser i fellesområdene kan bidra til å skape eller

oppretholde “fordommer” mellom “grupper” i bomiljøet. Eksempel på dette er alle de negative uttalelsene knyttet til personer med rusavhengighet i bomiljøet. En uttalelse som beskriver dette er *“Det er en del mennesker som sliter her og det synes. Her er det slitne folk som skriker og rare folk som ingen tenker noe positivt om”*. Dersom beboere som opplever det slik oftere hadde møtt de “rare” ved fellesområder kan det tenkes at inntrykket ville blitt endret og de ikke ble oppfattet som så “rare” likevel.

Et eksempel på en naturlig møteplass i et fellesområde der mulighetene for å etablere overbyggende sosial kapital vil kunne vært en lekeplass eller en ballbinge. Der kan barn og foreldre møtes og naturlig komme i kontakt, bli kjent og utveksle informasjon. De kunne for eksempel opprettet ansvarsgrupper for barna, slik at det alltid var en eller to voksne med når barna lekte ute i bomiljøet. I vårt tilfelle er det kun barnehagen som kan fungere som naturlig arena for beboerne å skape overbyggende sosial kapital seg i mellom. Det er viktig å presisere at dette trolig gjelder kun for småbarnsforeldre som er en liten gruppe av beboerne. De fysiske strukturene i dette bomiljøet kan hevdes å ikke legge opp til å øke beboernes sosiale kapital da egnede møteplasser i bomiljøet er nærmest fraværende.

6.5 Felles aktiviteter i bomiljøet som kilde til økt sosial kapital

Å bo i et bomiljø som kjennetegnes av sosial deltakelse og tillit får “ringvirkninger” som kommer alle beboerne i bomiljøet til gode (Emmelin & Eriksson, 2012, s. 12). Beboerne fikk spørsmål om hva de tenkte om å delta på eller arrangere ulike fellesaktiviteter i bomiljøet. Tilsammen var det 23 av beboerne som kunne tenke seg å bli med på dugnad, 17 kunne tenke seg å deltatt på informasjonsmøte fra kommunen, 17 beboere kunne tenke seg å deltatt på en beboerfest, 17 beboere kunne tenkt seg å arrangert en aktivitetsdag for barn og unge og 10 beboere kunne tenkt seg å sitte i et beboerstyre. Med tanke på alle de beboerne som har sagt at de ønsker å delta på felles aktiviteter er det tydelig at det er mye ubrukt og uutnyttet potensiale for organiserte fellesaktiviteter blant beboerne. I tillegg viser tallene på antall beboere som ønsker å medvirke til å bedre bomiljøet sitt, at de bryr seg. Beboere sier blant annet *“Vil gjerne delta på dugnad hvis det arrangeres”* og *“Liker å lage fester”*.

“Ringvirkninger” som jeg nevnte i innledningen av avsnittet kan være økt sosial kapital. Overbyggende sosial kapital vil trolig enklere kunne oppstå i bomiljøet dersom noen av

fellesaktivitetene blir en realitet. Eksempel på dette kan være en dugnad som vil oppleves som en naturlig arena å møte naboene i etasjene. Det vil åpne opp for å bli kjent og dermed bli tryggere på hverandre. Et beboerstyre kan fungere som styrkende både for individet og bomiljøet som et kollektiv. Blant annet ved at en treffer andre beboere som er i samme båt og vet hvor skoen trykker. Samtidig kan det være viktig at det blir gjort en innsats for å hjelpe beboerne til og samles for å kunne mobilisere krefter og innsats for å bedre bomiljøet (Brattbakk, m.fl. 2019, s. 29). Det kan tenkes at overbyggende sosial kapital blant beboerne bare er en fellesaktivitet unna. Samtidig kan det tenkes at beboernes intensjoner om å delta på dugnad eller sitte i et beboerstyre ikke er realistisk. Dette kan også være en av utfordringene med å få til deltakelse blant kommunale leietakere, der midlertidighet og gjennomstrømning av beboere er en del av politikken rundt kommunale boliger. Det kan også tenkes at de beboerne som er mest ressurssterke og kunne vært sentrale i for eksempel beboermedvirkningsarbeid, også er de beboerne som klarer å skaffe seg andre steder å bo. Utfordringer knyttet til gjennomstrømning og midlertidighet i kommunale boliger skal jeg drøfte rundt i neste avsnitt.

6.6 Midlertidigheten ved å bo i kommunal bolig

Kommunal bolig er ment som et midlertidig tilbud, dette medfører gjennomstrømning av beboere. Likevel er det beboere som får lange kontrakter eventuelt at de stadig får forlenget den. Nils for eksempel har bodd der i over 15 år. Da er det ikke lenger rimelig å anse som midlertidig. Gjennomstrømning av beboere kan både være positivt og negativt for bomiljøet. På den ene siden kan det være positivt som illustrert av en beboer *“Liker ikke at det er mange som ringer på om natta, mange ustabile folk, men det har blitt bedre. Flere av de som har skapt problemer har blitt kasta ut”*. Det kan være positivt for bomiljøet at beboere som forårsaket problemer blir kastet ut. Samtidig vil problemet antakelig bare flyttes, ved at beboerne fortsetter sin antisosiale atferd i et annet bomiljø. Bomiljøet kan oppleves enten roligere eller tryggere eventuelt begge deler, når beboere blir kastet ut. På den andre siden blir det et oppbrudd i bomiljøet ved at beboere flytter ut, og nye beboere flytter inn. De nye beboerne skal dermed flytte inn i et nytt bomiljø og bli kjent både med området, beboere og kulturen og normene som råder i bomiljøet. For nye beboere er antakeligvis uformell sosial kapital særs viktig, da det kan være tillitsbyggende både for dem selv og andre beboere.

Videre vil det trolig oppleves som verdifullt dersom nye beboere opplever å få tilgang til overbyggende sosial kapital som for eksempel kan være en inngangsport for å få informasjon om nærmiljøet og bomiljøet. Overbyggende sosial kapital kan også bidra til at nye beboere føler seg mer “hjemme” i deres nye bomiljø. Som tidligere nevnt er det funn fra andre undersøkelser i kommunale boliger som viser at beboere kan være tilbakeholdne med å bygge vennsksapsrelasjoner med tanke på at bosituasjonen er midlertidig. Dette kan også påvirke engasjementet overfor nye beboere og dermed gjøre det vanskeligere for nye beboere å “finne seg til rette” i bomiljøet. Samtidig kan det tenkes at nye beboere innstiller seg på at deres nye bosituasjon er en midlertidig løsning og dermed ikke legger inn særlig innsats i å bli kjent med beboerne i bomiljøet.

6.6.1 Flytte eller bli boende

Ifølge Riksrevisjonens rapport har halvparten av de store kommunene, “av og til” eller “ofte” plassert barnefamilier i samme oppgang som personer med rus- og/eller psykiatriproblemer (2008, s. 36). En familiefar forteller “*Jeg ser at det er mange mennesker som kommer på natta og røyker og drikker. Jeg tenker at det ikke er trygt for barn. Vet ikke om vi skal fornye kontrakten*”. Gjennomstrømning og flytting kan tenkes at i liten grad skaper optimisme for at bomiljøet skal bedre seg. Jeg tolker utsagnet til familiefaren som liten grad av optimisme og tiltro til at bomiljøet skal bedre seg. Han sier han er svært trygg på at de kan bli boende hvis de ønsker. Utsagnet til familiefaren kan tolkes som et dilemma. På den ene siden kan familien bli boende, dette skaper stabilitet. Samtidig som faren mener bomiljøet er utrygt for barn. På den andre siden kan familien flytte for andre gang på ett år. Dette er heller ikke heldig for barna, samtidig som det kan være at de finner et annet sted å bo med et bedre bomiljø. I rapporten til Vassenden, Lie og Skoland (2012, s. 81) beskriver de hvordan barna rammes sterkere av hyppige flyttinger og opplevelse av midlertidighet enn foreldrene. Barna får ikke slå rot, de må skifte skole, skaffe seg nye venner og tilpasse seg nye nabolag. Lignende dilemma er han sannsynligvis ikke alene om å kjenne på. Som en småbarnsmor sier “*Fornøyd med leiligheten, men flytter hvis noe bedre dukker opp. Datteren trives*”. Hun sier videre at hun synes det er litt dårlig miljø. Samtidig er det ikke sikkert at “*noe bedre dukker opp*” da disse beboerne er vanskeligstilte på boligmarkedet og alternativene på leiemarkedet er trolig begrenset for mange av dem. Sannsynligvis vil alternativet være en annen kommunal leilighet i et annet bomiljø som ikke nødvendigvis er noe bedre. Dette er spørsmål som

beboere som vurderer å flytte antakelig stiller seg selv. Det kan også hende at småbarnsmoren mener at hun ikke har noe reelt alternativ og dermed inntar en “fasade” og sier at hun flytter dersom noe bedre dukker opp. Samtidig er det beboere som trives og ønsker å bli boende. Et slående eksempel på en beboer som er optimistisk på bomiljøets vegne er en mann som har bodd der over 5 år. Han sier *“Huseier har tatt tak i ting. Innstillingen og holdningen og væremåten til naboene er blitt bedre. Folk har fått en mildere tone. Er ikke så tøft her som det var”*. Samtidig kan det hevdes at bomiljøets problemer og utfordringer preger en familiefar eller en småbarnsmor sterkere enn det preger en mann som bor alene.

6.7 Oppsummering

Beboerne er delte når det gjelder kontakt med andre naboer. Det er beboere som har hatt og har overbyggende og sammenbindende sosial kapital med naboer. Blant beboerne så er det ulike opplevelser knyttet til hilsing som videre kan ha betydning for hvordan en trives i bomiljøet. Hilsing og tilgang på sosial kapital blant beboerne vil trolig ha ulik betydning, også avhengig av tilgang på sosial kapital utenfor bomiljøet. Tilgangen til sosial kapital utenfor bomiljøet er trolig snever for flere av beboerne, da 16 av 26 beboere enten studerer eller er i jobb. Å se dette i sammenheng med få møteplasser i bomiljøet bidrar det til at det er vanskelig å bli kjent beboerne imellom. Dersom det ble arrangert felles aktiviteter ville det lagt godt til rette for beboerne å oppnå overbyggende sosial kapital. Det viste seg at flere var interessert i å stille opp å arrangere felles aktiviteter. Blant annet kunne 23 av beboerne tenke seg å bli med på dugnad. En annen utfordring for bomiljøet og villigheten fra beboernes side til å bli kjent med hverandre kan også handle om midlertidigheten ved å bo i kommunal bolig. Da midlertidigheten ved å bo i kommunal bolig kan bidra til at beboere unngår å “legg inn innsats” for å bli kjent med andre. I tillegg til midlertidighet er det utfordringer i bomiljøet som også gjør at beboere vurderer om de skal bli boende eller ikke. Punktene over utgjør på flere vis beboernes muligheter eller mangel på muligheter til å øke sin sosial kapital.

Kapittel 7 Hvordan opplever beboerne bomiljøet sett i lys av Broken window theory?

7.1 Introduksjon

I dette kapittelet skal jeg presentere fire reelle beboere med fiktive navn. Jeg skal se på bomiljøet, det gjelder både de sosiale delene og de materielle delene av bomiljøet. Videre skal jeg presentere funn og gjøre drøftinger av ulike tema som jeg kom frem til i analysen. Disse skal jeg se i lys av Kelling og Wilson sin Broken window theory (1982). Jeg vil avslutte med en kort oppsummering av dette delkapittelet.

Ivan

Ivan er fra asia, han er i jobb, har kone og 2 barn. Han har bodd i leiligheten noen år. Han er fornøyd med leiligheten, men sier det er liten plass til barna å leke. Han sier: problemene er ikke inne i leiligheten. Det er ikke noe lekeplass og det er mye trafikk og mange som kjører fort. Han ser at barn spiller fotball i garasjen, det er farlig mener han. På grunn av mye trafikk lar han ikke barna være ute alene. Han er misfornøyd med fellesområdene, trappa og heisen vaskes ikke og barn tisser i heisen. Han forteller at noen kaster søppel fra verandaen på de øverste etasjene, og noen kaster søppel under trappa. Han mener at området ikke er trygt for barn å vokse opp i.

Jasna

Jasna er i jobb og har barn. Hun er fornøyd med leiligheten men synes at det å ha vindu fra soverommet ut til svalegangen er problematisk. Hun føler seg utrygg i området og ønsker å flytte. Hun sier at hun ønsker å eie. Hun ser at naboer kaster søppel over verandaen og hun synes også at søppelrommet er uhygienisk. Når hun går med barna er hun redd for at poser skal falle ned i hodet på dem. Når hun tenker på bomiljøet sitt, er det første hun tenker på, kaos. Hun føler seg utrygg av og til, i fellesområder som oppgang, heis og kjeller. Hun sier at hun stresser når hun kommer ut av heisen og at hun er redd. Samtidig har det ikke skjedd noe med hun enda, men det er en opplevelse av utrygghet. Hun forteller at hun er sint for at hun føler seg utrygg, for det kunne vært et fint sted å bo.

Maria

Maria er fra et spansktalende land, hun er mellom 50 og 60 år og er gift. Hun har bodd i leiligheten i 3 år. Hun liker leiligheten og at den ligger så sentralt. Hun forteller at hun har blitt frastjålet sykkel og at det er en del tyverier i bodene. Heisen er ofte i stykker og det er for lite belysning ute, hun mener også det er dårlig renhold og orden på fellesområdene. Hun liker ikke at andre naboer kaster ut ting fra verandaene sine, og hun synes det er for mange beboere med rus og psykiske problemer. Hun synes det er for mye bråk og støy. Hun har blitt angrepet av en nabo som var ruset og paranoid, da ble hun tatt kvelertak på. På spørsmål om hun kjenner seg utrygg i bomiljøet, sier hun at hun av og til kjenner seg utrygg. Samtidig sier hun at hun er blitt stoltere av nabolaget sitt og kjenner seg mer trygg enn før. Om hun kan få en kontraktsfornyelse er hun litt usikker på, selv om hun ønsker det. Videre sier hun - "Noen lager problemer. Hvorfor blir vi kastet ut når vi bidrar til bomiljøet og betaler husleie? De fleste naboene er greie altså".

Ayoub

Ayoub er en ung mann fra Afrika, han er arbeidsledig og bor alene. Han liker at leiligheten er nærme sentrum, men ellers er han ikke fornøyd verken med naboene, bomiljøet eller leiligheten. Det er veldig mye bråk, og mange mennesker med problemer. Ayoub synes det er mye rus i nabolaget. Han opplever å være i konflikt med naboene sine, og han ønsker bare å være i fred. Naboene fester og bråker, dette gjør at det blir bråk på soverommet hans som er vendt ut mot svalegangen. Han ønsker å flytte. Han sier han har bodd mange plasser men ikke så ille som her. Han har kontaktet kommunen for hjelp med bråket men han sier at han ikke får noe svar eller hjelp.

7.2 Bråk i bomiljøet

Da jeg begynte å se på funnene fra intervjuene ble det tidlig tydelig for meg at bråk var et tema. I den temabasert analysen så jeg derfor på bråk i bomiljøet. Jeg skal videre trekke opp beboernes opplevelser og mine funn til broken window teorien. Teorien kan hjelpe til å forstå beboernes opplevelser av bråk i bomiljøet.

I rapporten til Hansen og Lecher - Nuland (2011) viser de at bråk er utbredt i kommunale boliger. Det samme viser Riksrevisjonens rapport. Som jeg tidligere har nevnt, har 89% av de

store kommunene problemer med husbråk (2008, s. 35). Av de 28 vi intervjuet er det 12 beboere som har kommentarer knyttet til bråk og uro. Ser vi på utsagnet til *Ayoub*, opplever han at det er mye bråk knyttet til festing. Bråket hører han også fra soverommet sitt. Bråk forårsaket av festing er det flere beboere som har uttalelser til. En beboer forteller “*det er fulle folk som skriker og snakker høyt i svalgangen*”. Ser vi på disse to utsagnene kan det tenkes “festing” er et annet ord for at personer samles og ruser seg på alkohol eller andre narkotiske stoffer. Begge utsagnene er knyttet til rus, med medfølgende bråk. Skriking i svalgangen og synlig rus i bomiljøet kan forstås som antisosial atferd.

Bråk fra svalgangen og leilighetene kan høres på soverommene hvis beboerne har vinduet oppe. Bråket fra en leilighet eller fra svalgangen forplanter seg både nedover og oppover i etasjene. En beboer forteller “*gjenklang fra fjellet gjør at man kan høre hva andre sier i andre leiligheter*. Det kan tenkes at dette er en av grunnene til at det er så mange som 12 beboere som har uttalelser knyttet til bråk og uro i bomiljøet. *Maria* og *Ayoub* opplever begge to at bråket høres på soverommet, og dermed blir det et problem.

Vedvarende eller sporadisk bråk kan påvirke søvnen og i verste fall føre til søvnmangel. Dette kan virke stressende og utmattende på beboerne. I tillegg kan det være negativt for barn med tanke på utvikling og barns behov for søvn. I et broken window perspektiv er det ønskelig å ta tak i “den første knuste ruta” for å få bukt med bråket. I dette tilfellet kan det tenkes at bomiljøet er utsatt for bråk på grunn av fjellveggen som gir gjenklang, dette kan sies å være “en knust rute” som det er utfordrende å få fikset. Å forstå den bare fjellveggen som “knust rute” kan knyttes til utsagnet til beboeren over. Beboeren forteller at gjenklangen gjør at en kan høre hva andre beboere sier i leilighetene. Dette kan tyde på at gjenklangen fra fjellveggen utgjør en faktor selv om det ikke er bråk i bomiljøet.

7.2.1 Håndtere bråk

En annen “knust rute” knyttet til bråk er antisosial atferd. Antisosial atferd som roping, skriking og annet bråk som kan knyttes til rus kan utgjøre “knuste ruter”. Det tas ikke hensyn til naboer og det kan oppleves vanskelig for naboer å håndtere andre beboere som bråker. Som vist i avsnittet over påvirker bråk bomiljøet i negativ grad. En beboer sier “*Jeg vil at de som bråker skal respektere norsk lov*” en annen beboer sier “*Vi trenger regler*”. Disse

utsagnene kan tolkes dit at beboerne ønsker at det er noen som tar ansvar for å håndtere bråket fra disse beboerne. I velfungerende og stabile bomiljø vil det kunne være flere som tar ansvar og sier fra til beboere som bråker (Kelling & Wilson, 1982). I et broken window perspektiv ville dette være å “tatt tak i den første ruta”, og dermed ville bråket kanskje ikke utarte seg til noe mer. At noen sier ifra, og korrigerer oppførsel kan fungere normgivende for et bomiljø. Dersom ingen sier fra, og oppførselen ikke får konsekvenser vil bråket vedvare. Dette kan medføre at bråk og hensynsløshet blir normen i bomiljøet.

I bomiljø der det ofte er bråk og annen uro kan beboere oppleve at de mister kontrollen på bomiljøet (Kelling & Wilson, 1982). I følge broken window teorien kan bomiljø der beboerne mister den sosiale kontrollen, ende med at bomiljø blir ukontrollerbart. Beboeren som sier at han vil at naboene skal respektere norsk lov har klaget til både kommunen og politiet om bråk fra naboer. Han forteller at det har vært mye konflikt mellom han og naboene. Det er nærliggende å anta at han har forsøkt å ta tak i bråket fra naboene, og at det har ført til at de er i konflikt. En kvinnelig beboer opplever også naboene og bomiljøet som problematisk. Hun forteller at det er mye bråk i etasjen og mye krangling. Hun ønsker å flytte på grunn av bråk. Det kan tenkes at hun opplever at bomiljøet er blitt forsømt i så stor grad at det oppleves ukontrollerbart og at hun derfor vurderer å flytte som løsningen for henne.

7.3 Sjøppel i fellesområdene

Et tema som skilte seg ut da jeg gikk igjennom intervjuene var sjøppel. Det kom frem da vi stilte spørsmålet, “Når du tenker på nabolaget ditt, hva er det første du tenker på? I tillegg ble sjøppel tatt opp da det var spørsmål knyttet til fellesområder og orden. Ved å se på dataene og gjennomføre temabasert analyse kom jeg frem til “sjøppel i fellesområdene” som et tema.

I et broken window perspektiv vil sjøppel som blir liggende rundt i et bomiljø være tegn på at “her er det ingen som bryr seg” (1982). En kvinnelig beboer sier “*Det dumpes sjøppel av andre som ikke bor her. Folk som har hunder lar skitten bare ligge*”. Observasjonene hennes sett i lys av broken window teorien kan hjelpe oss til å se hva sjøppel i fellesområdene kan gjøre med bomiljøet. Blir sjøppel liggende rundt uten å tas opp i løpet av kort tid vil bomiljøet kunne degraderes. Det er synlig for beboerne at bomiljøet blir forsømt, og da kan beboere slutte å bry seg. Dette er uheldig ikke bare for beboerne som ser dette hver dag og deres

stolthet over nabolaget sitt, men også med tanke på at venner og familie vil se et forsømt nabolag når de kommer på besøk. For eksempel det *Ivan* sier om at søppel blir kastet ved trappa. Dette blir også kommentert av en annen beboer som hadde venner på besøk. Han fortalte at vennene hans hadde sett søppelet som lå i oppgangen og de fortalte han at det stinket. Denne beboere fikk også spørsmål fra oss om han kjente på stolthet over nabolaget sitt, det kjente han ikke. Det er ikke unaturlig at mangel på opplevd stolthet over nabolaget sitt er knyttet til søppel og uorden i bomiljøet. Uorden i bomiljøet og manglende stolthet bidrar sannsynligvis til at beboere kan kvie seg for å be venner og familie på besøk.

7.3.1 Søppel fra veranda

I Hansen og Lecher-Nuland (2011, s. 69) sin rapport oppsummerer de at søppel er et problem i bomiljøene rundt de kommunale boligene. Dette samsvarer med vår undersøkelse. I vår undersøkelse hadde flere av beboerne uttalelser knyttet til søppel som blir kastet fra verandaene. *Ivan* forteller “*Noen kaster søppel fra de øverste etasjene og ned utenfor svalgangen*”. Kasting av søppel fra veranda er avvikende fra normal atferd, og det kan være mange ulike grunner til at beboere gjør dette. På den ene siden kan dette handle om hensynsløshet og at “man ikke bryr seg”. På den andre siden kan det også handle om problemer knyttet til heisen og at det dermed oppleves for tungvint å gå for eksempel opp og ned 8 etasjer for å kaste søppel. Det er 8 beboere som har uttalelser knyttet til problemer med heisen og at den ofte ikke virker. I følge broken window teorien kan det tenkes at det er en sammenheng mellom at heisen periodevis er ute av drift og søppelkasting fra verandaen. Dersom vi ser på bomiljøet som en helhet, der “knuste ruter” er søppel i bomiljøet og en heis som stadig er ute av drift. I tråd med broken window teorien vil disse “knuste rutene” kunne skape ytterligere negative konsekvenser for bomiljøet. I dette tilfellet, at beboere kaster søppel fra verandaene og lar det bli liggende, som kan forplante seg til annen forsømmelse av bomiljøet som for eksempel tagging og graffiti. Andre konsekvenser av søppelkasting fra verandaer er det *Jasna* forteller om. Hun er redd for å gå i fellesområdene med barna, i frykt for å få søppelposer i hodet. For *Jasna* sin del kan det være at søppelkastingen er en del av grunnen til at hun føler seg utrygg og ønsker å flytte.

7.4 Vandalisme og innbrudd

I følge Wilson og Kelling vil graffiti som blir stående kunne oppleves og tolkes av de rundt som at dette stedet er ukontrollert og ukontrollerbart (1982). Det kan også trekkes til andre fysiske forhold som assosieres med antisosial atferd som forsøpling og annen type hærverk. Broken window teorien bygger på en antakelse om at dersom en knust rute får stå vil den kunne tiltrekke seg mer uorden og ramponering. I bomiljøet kan heisen trekkes frem som et eksempel. Beboerne har mange kommentarer til heisen, og heisen ble et eget tema i analysen. Det er kommentarer på at det blir urinert i heisen, at heisen er skitten og at den ofte ikke virker.

En beboer beskriver tilstanden til heisen i utdypende detalj. Han forteller "*Knust glass og en del graffiti i heisen. Noen tegnet hakekors og skrev Hitler i heisen*". Dersom heisen over lengre tid blir værende i en slik tilstand som beskrevet over, vil det ifølge broken window teorien kunne oppleves for beboere at "her er det ingen som bryr seg". Ramponeringen av heisen kan ha skjedd i løpet av en dag eller det kan ha pågått over lengre tid. Poenget er i følge broken window teorien at den "første ruta" må tas hånd om i løpet av kort tid. Hvis ikke vil det kunne få ytterligere negative konsekvenser som kan være mer alvorlig både materielt og sosialt sett.

Eksempel på dette kan knyttes til graffiti. Det er nærliggende å tenke at i en heis der det er gjort hærverk, vil noen beboere ha lav terskel for å påføre graffiti. Da kan det også tenkes at terskelen for å påføre graffiti andre steder i bomiljøet eller utenfor bomiljøet også blir lavere. Kelling og Wilson (1982) skriver at det er en sammenheng mellom uorden på den ene siden og eskalering til mer alvorlig ramponering eller lovbrudd på den andre siden, noe dette kan være eksempel på. Et annet eksempel kan være det *Ivan* sier "*barn tisser i heisen*". Jeg undres på om barna ville tisset i heisen dersom heisen var i god og fin stand. Trolig ville de ikke det, antakeligvis ville terskelen for å urinere i en ren og pen heis vært høyere. I følge broken window teorien vil forsømmelse av den materielle standarden i bomiljøet kunne fostre antisosial atferd, som for eksempel at barn urinerer i heisen. Dersom antisosial atferd som skader bomiljøet får fortsette uten at det får konsekvenser kan bomiljøet ytterligere degraderes og det kan oppleves ukontrollert og ukontrollerbart.

Det er store utfordringer knyttet til standard fastslår Riksrevisjonene i sin rapport om kommunale boliger (2008, s. 11). Noen beboere nevner at de legger merke til at kommunen og vaktmesteren forsøker å reparere og bedre de fysiske delene av bomiljøet, samtidig som de anerkjenner at det er utfordrende. En mann som har bodd der i mange år forteller *“Tror det er vanskelig å gjøre endringer her, så lenge det er rus her”*. Han sier tidligere i intervjuet *“Rusavhengige betyr problemer med søppel og hærverk”*. En annen beboer sier *“De rengjør regelmessig men blir fort grisetet igjen. Det er en del mennesker som sliter her og det synes. Det er ghetto her”*. Utsagnene til disse beboerne kan trekkes til broken window teorien om at antisosial atferd som får festet seg i et bomiljø vil kunne bli store og komplekse slik at de nærmest oppleves som uhåndterlige.

En beboer uttrykker sin forståelse for at kommunen ikke gjør mer i bomiljøet *“skjønner at de ikke vil gjøre så mye ettersom det har vært så mye vandalisme”* samtidig som han sier videre *“Liker at det skjer litt ting. Huseier har tatt tak i ting. Det er mye jeg ikke liker, men det er en positiv trend. Jeg hater å være negativ.”*. At kommunen ikke gjør mer kan det være flere grunner til. Dette kan handle om vedlikeholdsetterslepet som er i flere kommunale boliger og blokker, der større og omfattende reovering er det kommunen ønsker å prioritere pengene på. Det kan også handle om at vaktmesterens oppgaver primært blir å reparere hærverk i stede for å jobbe med vedlikehold av leiligheter og fellesområder. At vaktmesteren jobber med å reparere *“knuste ruter”*.

7.5 Kriminalitet og politiets nærvær

Som tidligere nevnt var det ifølge Riksrevisjonens rapport 30% av kommunene som oppga at det foregikk kriminalitet i nærområdet ved noen av de kommunale boligene.

Noen av beboerne i vår undersøkelse fortalte at det hadde vært innbrudd i leiligheter og gjort forsøk på innbrudd. En beboer forteller: *“Glassruten er bare å knuse for å gjøre innbrudd. Har opplevd et glass ble halvknust, stod sånn lenge”*. At det knuste glasset ble værende uten å bli fikset over lengre tid kan i følge broken window teorien gi et signal til beboerne at *“her er det ingen som bryr seg”*. Dette vil kunne fostre utrygghet i bomiljøet og at beboere velger å unngå hverandre (Kelling & Wilson, 1982). Det halvknuste glasset vil kunne oppleves som en påminnelse om at her er en ikke trygg, selv ikke i leiligheten. Dette vil jeg drøfte mer i neste delkapittel som omhandler utrygghet.

En småbarnsmor spør seg selv *“Hvorfor flyttet jeg hit? Det er politibiler her og folk som skriker”*. Politiet har vært i bomiljøet en del, tidvis hver dag ifølge noen beboere. Kelling og Wilson (1982) tar opp i sin artikkel noe lignende som det småbarnsmoren sier. De forklarer at det er stor forskjell på om politibetjentene blir sittende i bilen eller går ut og patruljerer. En beboer fortalte at *“politibilene kjører opp, også kjører de ned igjen”*. Dersom betjentene blir sittende i bilen og observerer for å så dra igjen, får de svært lite informasjon ifølge Kelling og Wilson (1982). Det er først når de er ute i miljøet at de blir tilgjengelige for beboerne, og da fungerer ikke bilen som en barriere for kontakt. *“Politiet rydder opp. Vært bedre de siste 6 månedene”*. Denne beboerne sin opplevelse er at arbeidet politiet har langt ned har hjulpet på bomiljøet. Ser vi på dette utsagnet er det positivt at politiet kommer og rydder opp. Samtidig er det andre beboere som ikke opplever det så positivt at politiet kommer til bomiljøet. For eksempel småbarnsmoren i innledningen. Hennes uttalelse kan forstås i sammenheng med at de fleste beboerne ikke får vite hva som er grunnen til at politiet kommer og om det er gjort noen kriminelle handlinger. Denne uvissheten preger sannsynligvis både de voksne og de unge i bomiljøet. Barn og unge får også med seg at politiet ofte er i bomiljøet. En småbarnsfar sier *“Mye kriminalitet i området. I perioder var politiet her hver natt i 1-2 tiden. Jeg liker det ikke. Barna blir redde når politiet er her så ofte, de forstår hva det betyr”*. Jeg undrer på hva foreldrene sier for å forsøke å berolige barna og forklare dem hvorfor politiet er i bomiljøet så ofte. Politiets stadige tilstedeværelse i bomiljøet er trolig en kilde til usikkerhet i bomiljøet, dette kan være noe av grunnen til at det er delte opplevelser knyttet til politiets nærvær i bomiljøet.

7.5.1 Stjeling

Ifølge broken window teorien vil forsømmelse av bomiljøet gjennom søppel, graffiti og hærverk kunne fungere som grobunn til ytterligere kriminelle handlinger. En beboer forteller *“Tyverier i boder der biler og sykler står”*. Andre beboere forteller også om stjeling av sykler, innbrudd i boder. En beboer har også opplevd innbrudd i bilen sin. Det kan tenkes at beboere eller andre personer som bedriver hærverk eller stjeling, ikke opplever at det får konsekvenser eller blir tatt tak i. Dermed kan det være et tegn på at i bomiljøet er det fritt fram (Kelling & Wilson, 1982). En beboer forteller at han tar forholdsregler knyttet til stjeling. Han sier at *“...må også lagre ting på balkongen hvis man ikke vil at det skal bli*

stjålet, sykkel for eksempel”. Utsagnet hans er med på å vise at problemer knyttet til stjeling i bomiljøet får følgekonskvenser. Det kan være at beboere ikke tør å lagre eiendeler av verdi i bodene og fyller opp verandaene i stedet. Dermed har stjelingen ifølge broken window teorien ført til noe større enn frastjålede eiendeler. Det vil si at “den første knuste ruta” har vokst til å bli noe større og mer komplekst. Tilliten blant beboerne svekkes, og sannsynligvis medfører dette også mistenksomhet overfor andre beboere eller andre grupper av beboere. For eksempel er det en beboer som sier “ *Mange narkomane som bryter seg inn, og bråker*”. Det kan stemme at rusavhengige står for noe av kriminaliteten, samtidig kan det være at beboerne trekker alle rusavhengige i bomiljøet over en kam og mistenker dem for å stjele. Stjeling i bomiljøet gjør trolig livet mer tungvint for flere, blant annet småbarnsforeldre som sannsynligvis må ta med seg barnevognen opp i leiligheten i stedet for å lagre den i boden. Sykler blir tatt med inn og ut av leiligheter og inn på verandaer. Dette medfører økt slitasje på leilighetene, og verandaene får et annet formål enn å være en oppholdsarena. Dette gjør også at fasaden av blokkene blir preget av overfylte verandaer som kan gi et preg av uorden.

7.6 Beboernes opplevelse av utrygghet i bomiljøet

Som tidligere nevnt var det i 27% av kommunen nærområder til de kommunale boligene som bar preg av utrygghet, knyttet til vold (Riksrevisjonen, 2008, s. 35). Vi spurte beboerne om deres opplevelse av utrygghet. Da var det 14 av 28 beboere som svarte at de enten, ofte, av og til eller sjeldent føler seg utrygge i bomiljøet. Blant de som svarte at de aldri kjente på utrygghet var det flere som senere i intervjuet oppga å kjenne på utrygghet. Vi intervjuet ikke barn og unge, men vi hadde spørsmål som omhandlet blant annet bomiljøets egnethet for barn og unge. Foreldre og andre voksne hadde mange uttalelser knyttet til dette. I den temabaserte analysen ble mangel på bomiljøets egnethet og trygghet for barn og unge fremtredende. Som nevnt i starten av avsnittet var det mange beboere som opplever seg utrygge. Opplevelse av utrygghet ble også fremtredende jo mer jeg satt meg inn i dataene og jobbet med den temabaserte analysen. Det ble tydelig for meg at temaet utrygghet i bomiljøet var sentralt i forståelsen av beboernes opplevelse av å bo i kommunal bolig.

Beboeres opplevelse av utrygghet i kommunale boliger blir trukket frem i Riksrevisjons rapport, der de avdekker at mange beboere unngår å benytte seg av fellesområdene på grunn

av kriminalitet som fører til utrygghet (2008). Beboerne har ulike historier og uttalelser som kan knyttes til utrygghet i bomiljøet. Det er noen beboere som har konkrete eksempler på episoder der de har vært redde. For eksempel så har *Maria* en historie om en gang da hun ble angrepet av en ruset og paranoid beboer som tok kvelertak på hun. Hun forteller videre at hun føler seg utrygg av og til. *Maria* sin historie er et eksempel på en situasjon som er farlig. I et broken window perspektiv kan det tenkes at “den første knuste ruta” er at beboeren som var ruset og paranoid fikk lov til å bo der. En annen historie er det en mannlig beboer som forteller. En gang han skulle ta heisen så ser han ei jente på 10-12 år stå i heisen med en kniv foran seg og hun var tydelig livredd. Det kan være mange ulike grunner for hvorfor hun var redd og tok heisen med en kniv for å beskytte seg. Det kan godt tenkes at det er mange av forholdene i bomiljøet som skaper en slik utrygghet. Som vist i avsnittet over er heisen ramponert og kan oppleves skummel både for barn og voksne. Hennes redsel kan komme av tegn på innbrudd i leiligheter eller at politiet er der så ofte. Det kan også tenkes at hun har hørt krangling og bråk fra andre naboer, da bråk kan oppleves som skremmende for barn. Jeg undrer også på om hun kan ha hørt historier fra ting som har skjedd i bomiljøet tidligere som også kan bidra til å øke hennes redsel. For barn og voksne kan forholdene i bomiljøet tolkes dit at “her er det ingen som bryr seg”. Ifølge Kelling og Wilson (1982) vil bomiljø der “ingen bryr seg” kunne fungere som grobunn til ytterligere kriminell atferd eller frykt for at kriminelle handlinger kan skje. I fortellingen om jenta med kniven kan det være en opplevelse av at “ingen bryr seg” dette bidrar til at hun er redd for at kriminelle handlinger kan skje.

Kelling og Wilson (1982) sier at i bomiljøer der det er uorden kan det over tid føre til degradering av bomiljøet. *Maria* forteller, “*sint for at jeg føler meg utrygg for det kunne vært et fint sted å bo*”. På spørsmål om hva som er det første hun tenker på når hun hører ordet “bomiljø” svarer *Maria* “*Kaos*”. Hun sier hun er sint og at bomiljøet er kaos. *Maria* sin opplevelse kan knyttes til degradering av bomiljøet, da hun gir uttrykk for potensialet hun ser i bomiljøet. Hadde hun ikke følt seg utrygg og bomiljøet hadde minnet henne om kaos, kunne det vært et fint sted å bo. *Maria* forteller videre at hun er misfornøyd med fellesområder og synes søppelrommet er uhygienisk i tillegg til at hun redd for søppelposer skal falle i hodet på hennes. Disse “knuste rutene” i bomiljøet bidrar til at hun ønsker å flytte. Der degradering av bomiljøet og hennes opplevelse av at “ingen bryr seg” sannsynligvis er til stede. En småbarnsmor forteller at hun kjenner på utrygghet knyttet til ubehagelig atferd fra andre. Hun forteller “*føler meg utrygg når jeg jobber sent om kvelden. Det er fulle folk ved heisen*”. At

fulle folk blir stående å “henge” ved heisen, er i et broken window perspektiv tegn på en “knust rute”. Kelling og Wilson (1982) skrev i sin artikkel der de presentert broken window teorien at antisosial atferd ble konfrontert av politiet. Et par eksempler var at narkomane som lå på benkene som kollektivreisende skulle bruke ble bedt om å sitte oppreist eller ungdommer som bråket ble bedt om å dempe seg. Slik antisosial atferd kan for enkelte beboere oppleves som skremmende. Kelling og Wilson (1982) skriver at for en “vanlig person” vil ubehagelig atferd fra en ruset person kunne oppleves like skremmende som et ran selv om den rusede personen ikke hadde slike hensikter. Dette kan knyttes til småbarnsmoren sin opplevelse og andre beboeres opplevelse knyttet til rusede personer i bomiljøet. Der de i frykt for hva som kan skje dersom de forsøker å si ifra om oppførselen deres, heller lar være og forsøker å holde distansen. Når mennesker føler seg utrygge på andre mennesker vil de unngå dem (1982). Det er andre tilfeller også knyttet til synlig rus i bomiljøet der andre beboere opplever det som ubehagelig. En mann forteller at *“berusede personer banka på døra, og satte tomflasker utenfor døra”*. En annen mann har en lignende historie *“Ulike mennesker banker på vinduet og skriver på vinduet til datteren”*. Dette kan oppleves skremmende og ubehagelig. Personer som sliter med rus eller rus og psykiske lidelser (heretter omtalt som ROP) kan ha en døgnrytme som skiller seg ut fra “normal” døgnrytme eller at de fører en annen livsførsel som ligger langt unna det “normale” (Aakerholt, Veia & Tønnesen, 2016, s. 112). Dette kan føre til hendelser der de selv eller personer de har på besøk av banker på vinduene til naboene om natten. På den ene siden kan den “første knuste ruta” handle om at personer i bomiljøet som sliter med rus eller ROP ikke får den oppfølgingen de trenger fra kommunen og dermed at bomiljøet ikke har så mye å si for deres atferd. På den andre siden kan det være at bomiljøet kunne hatt en “oppdragende effekt” dersom det var klare normer og regler i bomiljøet. Mangel på klare normer og regler kan dermed være en hindring for beboere som har lite bo-erfaring og vansker med å tilpasse seg på grunn av annen livsførsel. Samtidig er det tydelig at beboerne har forventninger om hvordan naboene skal oppføre seg, og dermed har forventninger til at enkelte normer skal bli etterfulgt. For enkelte beboere med rusavhengighet eller ROP vil normene kunne være vanskelig å få tak på og etterfølge dersom de er vant med en livsførsel som skiller seg fra normalen. Dette kan være en grunn til at beboere opplever naboer med rus eller ROP som utfordrende eller ubehagelig å ha som naboer.

7.6.1 Biltrafikk

Opplevelse av utrygghet kan komme av ulike årsaker, blant annet trafikk i bomiljøet. En småbarnsmor forteller at hun ikke liker bilene og trafikken som er i bomiljøet. Dersom en skal inn i blokka må man inn i garasjen. Dermed er det både fotgjengere og bilister som deler på plassen. Dette kan skape farlige situasjoner. En mor forteller at hun ønsker at sikkerheten forbedres med tanke på trafikken og barna. En annen kvinne forteller at *“Dumt med innkjørselen, litt farlig for barn. Garasjen er rett ved inngangsdøren, det er utrygt”*. Ifølge flere av beboerne er denne delen av bygget med på å gjøre det utrygt for både dem selv og barna deres. *Ivan* forteller *“Det er ikke noe lekeplass og det er mye trafikk og mange som kjører fort. Barn spiller fotball i garasjen, det er farlig”*. På grunn av mye trafikk lar han ikke barna være ute alene. Dette virker begrensende både på barn og voksne. I tillegg vil mangel på lekeplass føre til at barna som leker i fellesområdene må benytte seg av blant annet garasjen for å få spilt fotball. Dette kan være farlig med tanke på deres sikkerhet da det er en del fortgående trafikk inn og ut av garasjen.

7.6.2 Heisen

I broken window teorien presenterer Kelling og Wilson et eksempel som jeg har nevnt i kapittel 3.3, der graffiti på t-banen kan føre til en opplevelse av at området ukontrollert og ukontrollerbar (1982). Dette fenomenet kan også gjelde i et bomiljø, der graffiti som blir stående kan gi signaler til beboerne at bomiljøet er ukontrollert og ukontrollerbart. Av 14 beboerne som oppga at de kjente seg utrygge i bomiljøet, svarte 8 stykk at heisen var et sted de kjente seg utrygge. *Jasna* sier *“stresser når jeg kommer ut av heisen. Redd. Opplevelse av utrygghet. Har ikke skjedd noe”*. Som tidligere nevnt var det tegnet hakekors og skrevet Hitler i heisen. *Jasna* sin opplevelse kan være knyttet til følelsen av at bomiljøet både er ukontrollert og ukontrollerbart. Følelsen av at bomiljøet ikke er trygt kan være påvirket av forholdene i heisen. Videre sier Kelling og Wilson at dersom en føler seg utrygg, i dette tilfellet i bomiljøet, vil en forsøke å unngå andre beboere (1982). Det kan være en forklaring på hvorfor *Jasna* stresser når hun kommer ut av leiligheten.

7.7 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett på funn knyttet til bomiljøet og sett på funnene i lys av broken window teorien. Tema har vært bråk, kasting av søppel i fellesområdene, vandalisme og innbrudd. Ved å bruke broken window teorien kan vi bedre forstå beboernes opplevelser av bomiljøet, og hvorfor det kan være utfordrende for beboere å ta tak i problemene. Teorien er nyttig for forståelsen av hvorfor beboere kaster søppel i fellesområdene, og hvordan mangel på orden og sosial kontroll blant beboerne bidrar til at terskelen for å kaste søppel eller gjøre hærverk blir lav. Jeg har trukket frem eksempelet med den ramponerte heisen som i perioder fungerer dårlig og som vekker følelsen av at “det er ingen som bryr seg. Jeg har presentert funn og drøftet rundt politiets tilstedeværelse i bomiljøet, hvor det tyder på delte meninger om politiets tilstedeværelse i bomiljøet er positivt eller ikke. Til slutt har jeg trukket frem beboernes opplevelse av utrygghet i bomiljøet og drøftet dette i lys av broken window teorien.

Kapittel 8 Avsluttende drøftinger

I denne delen ønsker jeg å samle trådene fra noen av funnene jeg har presentert og drøftet rundt. Den avsluttende drøftedelen skal jeg dele i to. Jeg skal gjøre noen ytterligere drøftinger der jeg ser på sammenhenger i ved beboernes leiligheter og bomiljøet. I den første delen skal jeg ta for meg trangboddhet, bomiljø og mangel på lekeplasser. I den andre delen skal jeg ta for meg hvilken påvirkning bomiljøet kan ha for beboernes valg om å fornye kontrakten.

8.1 utfordringer for barnefamilier som bor trangt

I Bolig for velferd (2014, s. 8) står det at vanskeligstilte på boligmarkedet er de som bor i uegnet bolig eller bomiljø. I vår undersøkelse viste det seg at trangboddhet gjaldt 9 barnefamilier. Disse familiene bor i uegnet bolig. For barnefamiliene som bor trangt og går inn under kategorien lavinntektsfamilier er det høy sannsynlighet for at ikke har råd til å sende barna på fritidsaktiviteter. Trolig bidrar dette til at barna deres tilbringer mye tid i hjemmet. Å bo dårlig kan ha store konsekvenser for livskvaliteten (2014, s. 16). Å bo med en stor familie i en trang leilighet kan være utfordrende både for barna og foreldrene. For barn som bor i trange leiligheter vil det være en styrke dersom de har en lekeplass eller et godt og trygt bomiljø å leke i. Som tidligere vist er det mangel på lekeplass i bomiljøet. Dette gjør at barn leker andre steder i bomiljøet, som for eksempel heisen og garasjen. Både beboere med og uten barn mener at bomiljøet er uegnet for barn. I broken window kapitlet drøftet jeg rundt problemet med at heisen var vandalisert og at barn urinerte i heisen. Jeg skrev også om garasjen og beboeres bekymringer knyttet til at barn leker der på grunn av all trafikken. Dette gjør at noen foreldre ikke lar barna leke alene i bomiljøet. Barna har dermed alltid en voksen med seg. For trangbodde familier kan det oppleves som en ekstra byrde at bomiljøet ikke er egnet for barn, ettersom de ikke kan la de leke fritt.

8.2 Bomiljø og kontraktsfornyelse

I Riksrevisjonens rapport viser det seg at av kommunene som gir kontrakter på 3 år eller kortere, svarer 80 prosent at kontraktene ofte eller svært ofte forlenges (2008, s. 8). I vår undersøkelse var det 25 beboere som svarte på spørsmål knyttet til forlengelse av kontrakten. Av disse var det 15 som ønsket å fornye, 7 som var usikre og 3 som ikke ønsket å forlenge kontrakten. Dersom det er 15 beboere som forlenger og 10 som ikke forlenger, kan vi si at disse funnene skiller seg fra Riksrevisjonens funn. I vår undersøkelse var det 21 beboere som oppga at de var fornøyde med leiligheten alt i alt. Dersom det kun er 15 av disse som ønsker å fornye kontrakten har sannsynligvis bomiljøet noe å si for om de ønsker å forlenge kontrakten eller ikke. Dette gjør at vi ikke kan se på leiligheten isolert, når det gjelder kontraktsfornyelse. Som tidligere vist er det beboere som forteller at de ikke er stolte av nabolaget sitt. En kvinnelig beboer sa "*det er ghetto her*". Jeg har skrevet om søppel i bomiljøet, søppel som blir kastet fra verandaer, vandalisme i heisen, graffiti, stjeling, rus og beboere som opplever seg utrygge. Det er ikke urimelig å si at disse forholdene bidrar til at beboere som er fornøyde med leiligheten ikke ønsker å fornye kontrakten. Kommunal bolig er ment som et midlertidig tilbud, samtidig kan det være at bomiljø utfordringer bidrar til ytterligere midlertidighet i de kommunale boligene. Følgende av dette kan være som tidligere nevnt at beboere mister incentiv og ønske om å bidra til et bedre bomiljø og beboermedvirkning. I et broken window perspektiv kan disse forholdene føre til at beboerne opplever og får en følelse av at "ingen bryr seg". Dermed kan blokka ende med å bli en bomaskin som beboerne ikke har tilhørighet til, og blir en ventestasjon til noe bedre dukker opp.

Kapittel 9 Avslutning

I studien har jeg forsket på hvordan kommunale leietakere opplever leiligheten og bomiljøet sitt. I denne konklusjonen vil jeg oppsummere det jeg vurderer som de viktigste funnene i denne studien.

Bolig for velferd (2014) definerer vanskeligstilte på boligmarkedet som de som bor i uegnet bolig eller bomiljø. Kan se ut til at beboerne i stor grad opplever at de bor i en egnet leilighet og at de opplever leiligheten som god. Mange beboere sier at leiligheten er passe stor og at de liker beliggenheten. Et særlig interessant funn var at 21 av 27 beboere oppga at de var fornøyde med leilighetens standard og vedlikehold alt i alt. Dette er viktige funn da det utgjør en kontrast til det ellers negative bildet som kan bli gitt av kommunale leiligheters tilstand i media og forskningsrapporter. I Bolig for velferd (2014, s. 11) blir det vektlagt at det skal være et særlig fokus på barnefamilier. Ettersom det er barnefamilier som er trangbodde er det fortsatt en vei å gå for at alle skal bo “godt” og “egnet” i de kommunale leilighetene.

Bomiljøet består av både den materielle og sosiale strukturen (Unstad, 2001). Disse delene påvirker hverandre. Målene om at “alle skal bo trygt og godt” og bo i et egnet bomiljø, blir ikke nådd. Mange av beboerne opplever at bomiljøet er preget av bråk, sosial uorden, ubehagelig atferd, rus og utrygghet. Mye av dette kan karakteriseres som antisosial atferd. Dette fører videre med seg en følelse og opplevelse av at “ingen bryr seg” og at bomiljøet er ukontrollert og ukontrollerbart. Disse følelsene og opplevelsene blir trolig forsterket av materielle problemer i bomiljøet som, kasting av søppel fra verandaer, hærverk og grafitti. I tillegg er det andre alvorlige tilfeller av degradering av både de sosiale og materielle strukturene i bomiljøet, som ramponering av heis, innbrudd eller forsøk på innbrudd. Slik degradering av bomiljøet bidrar til svekket tillit mellom beboere eller grupper av beboere. I tillegg gir det for mange en opplevelse av utrygghet, ikke bare i bomiljøet men også inne i leiligheten. Disse forholdene er samlet med på å gi en opplevelse av at bomiljøet er forsømt og dette fører med seg en mangel på stolthet over bostedet.

I denne studien har jeg presentert og drøftet funn fra Boindeks- prosjektet i lys av ulike teorier. Teoriene sosial kapital og Broken window theory har jeg gjennom studien vist at kan fungere som gode analyseverktøy i kommunale bomiljøer. Et viktig funn jeg har gjort

gjennom denne studien er at beboernes opplevelse av leiligheten og bomiljøet må sees i sammenheng. Både leilighet og bomiljø må tas hensyn til dersom beboere skal kunne bo trygt og godt. Med andre ord, holder det ikke bare å ha god fysisk standard på leiligheten. Dette er noen av de viktigste bidragene til sosialt arbeid som denne studien gir. Det jeg anser som kanskje det mest verdifulle bidraget, er hvordan studien gir et innblikk og en utvidet forståelse av hvordan kommunale leietakere opplever bosituasjonen sin.

Litteraturliste

Aakerholt, Amund, Alise Vea, and Borghild L. Tønnesen. *Hjelp Til å Bo : Oppfølging I Bolig Til Personer Med Rus- Og Psykisk Lidelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2016. Print.

Annaniassen, E. (2006). *Én skandinavisk boligmodell? historien om et sosialdemokratisk eierland og et sosialdemokratisk leieboerland*. In NOVA temahefte (online), Vol. 1/2006.

Brattbakk, I., Woll, K. M., Aunan, S., & Aasen, L. (2019). *Utvikling av "boindeks" for leieboliger Beboeropplevelse av bolig, bomiljø, kontraktsforhold og utleier*. Hentet 10. mai 2019 fra <https://fagarkivet.oslomet.no/en/>:

Eggesvik, O. (2017, 27. 9). Kommunale boliger har forfalt. Samtidig har Oslo kommune tatt ut utbytte fra selskapet som drifter dem. *Aftenposten*, nett. Hentet 18. mai 2019 fra <https://www.aftenposten.no/osloby/i/1KLOJ/Kommunale-boliger-har-forfalt-Samtidig-har-Oslo-kommune-tatt-ut-utbytte-fra-selskapet-som-drifter-dem>

FNs verdenserklæring om menneskerettigheter. (2018). Hentet 8. mai 2019 fra <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>

Fyrand, Live. *Sosialt Nettverk : Teori Og Praksis*. 3. Utg. ed. Oslo: Universitetsforl, 2016. Print.

Gullestad, Marianne. *Kultur og hverdagsliv*. 1989. Oslo: Universitetsforlaget

Healy, Patsy 1997: *Social Excursion, Neighbourhood Life and Governance Capacity*.

In

Vestgaard, Hedvig (ed.): *Housing in Europe* Housing Research Conference in Denmark.

Hyggen, Brattbakk & Borgaas. *Muligheter og utfordringer for barn i lavinntektsfamilier*. NOVA Rapport NR 11/18. 2018. Oslo

Husbanken. (2017). *Historie*. Hentet 12. april 2019 fra <https://www.husbanken.no/om-husbanken/historikk/>

Kelling, G. L., & Wilson, J. Q. (1982). *Broken windows*. *Atlantic monthly* , 249 (3).

Kildekompasset. (u.å.). Referansestiler: APA 6th. Hentet fra <http://kildekompasset.no/referansestiler/apa-6th.aspx>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2014). *Bolig for velferd. Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid 2014–2020*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Hentet 4. februar 2019 fra

http://www.regjeringen.no/upload/KMD/BOBY/Nasjonal_Strategi_Boligsosialt_arbeid.pdf

Leieboerforeningen. (u.å.). *Årsmøte*: Hentet 8. mai 2019 fra

<https://www.leieboerforeningen.no/Omoss/%C3%85rsm%C3%B8tet2019.aspx>

Malterud, Kirsti. *Kvalitative Metoder I Medisinsk Forskning : En Innføring*. 3. Utg. ed. Oslo: Universitetsforl, 2011. Print.

NOU 2011: 15. (2011). *Rom for alle. En boligsosial boligpolitikk for framtiden*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet

Oslo kommune. (2009). *Barns oppvekstvilkår i kommunale boliger i Oslo*. Rapport fra en intervjuundersøkelse av barnefamilier i fire kommunale gårder. Helse- og velferdsetaten.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Riksrevisjonen. (2008). *Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på*

boligmarkedet. Hentet 12. april 2019 fra

https://evalueringsportalen.no/evaluering/riksrevisjonens-undersokelse-av-tilbudet-til-de-vanskeligstilte-paa-boligmarkedet/Riksrev_boligm.pdf/@@inline

Ruud, Marit Ekne, and Utviklingsprogrammet for *Flerkulturelle Bomiljø*. *Hindringer for*

Deltakelse I Multietniske Boligområder : Utviklingsprogrammet for Flerkulturelle Bomiljø.

Vol. 299-2001. Oslo: Norges Byggforskningsinstitutt, 2001. Prosjektrapport (Norges Byggforskningsinstitutt : Online). Web.

Schiefloe, P, M, *Sosiale Landskap Og Sosial Kapital : Nettverk Og Nettverksforskning*. 2. Utg. ed. Oslo: Universitetsforl, 2015. Print.

Skog Hansen, I.L. og Lescher-Nuland, B.R. (2011). *Bolig og oppvekst. En studie av konsekvenser av å vokse opp under vanskelige boforhold*, Fafo-rapport 2011:16

Statistisk sentralbyrå. *Befolkningens utdanningsnivå*. (2018). Hentet 8. mai 2019 fra <https://www.ssb.no/utniv/>

Statistisk sentralbyrå (2018). *Trangbodd*. Hentet 12. mars 2019 fra <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-fra-somalia-bor-trangest>

Stortingsmelding nr. 23. (2003-2004). Hentet 3. april 2019 fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-23-2003-2004/id197927/>

Strier, Roni, and Sharon Binyamin. "*Developing Anti-Oppressive Services for the Poor: A Theoretical and Organisational Rationale*." *British Journal of Social Work* 40.6 (2010)

Starrin, Bengt, and Rolf Rønning. *Sosial Kapital I Et Velferdsperspektiv : Om å Forstå Og Styrke Utsatte Grupper Sosiale Forankring*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009. Print.

Sørvoll, J. (2011). *Norsk boligpolitikk i forandring 1970–2010*. NOVA-rapport 16/11. Hentet 5. april 2019 fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferdsogarbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2011/Norsk-boligpolitikk-i-forandring-1970-2010>

Tjora, Aksel Hagen, Ida Marie Henriksen, Torbjørn Fjærli, and Ingeborg Grønning. *Sammen I Byen : En Sosiologisk Analyse Av Urbane Naboskap, Nærmiljø Og Boligens Betydning*. Trondheim: Tapir Akademisk Forl, 2012. Print.

TPAS (The Tenant Participatory Advisory Service). 2017. Hentet 9. mars 2019 fra <https://www.tpasscotland.org.uk/what-we-do/>

Thorsen, L. (2017). *Vanskeligstilte på boligmarkedet. Hvordan måle og hvem er utsatt på*

boligmarkedet? Hentet 9. mars 2019 fra

https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2494280/RAPP2017-06_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Thyssen, Paul A. *Boligsosialt Arbeid - Perspektiver Og Rammer*. Oslo, 2004. 13-32. Print.

Turner, L. M. (2012). *Boendemiljö, bosättning och integration*. NOVA-notat 6/12. Oslo: NOVA.

UNESCO. (2017). *Accountability in education: Meeting our commitments*. Hentet fra UNESCO.org: <http://unesco.no/global-laeringskrise-i-skolen/>

Vassenden, Anders, Terje Lie, and Kathrine Skoland. *Man Må Ha En Plass å Bo : En Sosiologisk Studie Av Vanskeligstilte I Et Boligeierland*. Vol. 2012/029. Stavanger: International Research Institute of Stavanger, 2012. Rapport IRIS (online). Web.

VID Høyskole. *Retningslinjer for oppgaveskrivning*. (2018). Hentet 16. mai 2019 fra
file:///home/chronos/u-
d3069872e889a4decce677c8b019f75ef9e242b4/Downloads/retningslinjer-for-
oppgaveskriving-apa-norsk-vid.pdf

Wickström, Thomas 1994: *Mellam hemmet och världen. Om rum och moten i 40 - och
50
talens hyrenshus*. Stockholm: Symposium Graduale.

Vedlegg 1

Hvordan trives du der du bor? (1)

Hvordan trives du i leiligheten din og i nabolaget ditt?

Spørreundersøkelse til beboere i kommunale boliger i Bærum

Survey to tenants in social housing in Bærum

Are you a non-Norwegian speaker and want to participate? Please find our contact information

below. Snakker du lite norsk eller kjenner du noen som ikke snakker norsk, og vil delta? Ta gjerne kontakt, du finner kontaktinformasjon nedenfor.

Hvordan trives du i boligen din? Hva er positivt og negativt? Hva kan bli bedre? Vi ønsker å vite

hva du som beboer er opptatt av og hvordan du og de du eventuelt bor sammen med synes det

er å bo der du bor. Vi som stiller deg spørsmålene er selv beboere i kommunale boliger andre

steder og masterstudenter i sosialt arbeid.

Svarene dine er viktige for oss. Deltar du i denne undersøkelsen kan du bidra til å påvirke hvordan de som har ansvaret for kommunale boliger i Bærum kommune jobber framover.

Svarer du på undersøkelsen kan du delta i trekningen av ett gavekort på 500 kr og få ett års medlemskap i Leieboerforeningen (Lbf) (valgfritt) ved å skrive navn, adresse, mail og telefonnummer.

Det tar ca 30 min å besvare spørsmålene. Alle data blir behandlet anonymt. Du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen (se også informasjonsskrivet).

Dersom du har spørsmål knyttet til denne spørreundersøkelsen kan du kontakte

Ingar Brattbakk (ingar.brattbakk@afi.hioa.no mob 91601129)

Katrine M. Woll (katrine.mauseth.woll@vid.no mob 41652785)

Takk for hjelpen!

Hilsen forskere, studenter og ansatte ved Høgskolen i Oslo og Akershus, VID Vitenskapelige høyskole og Leieboerforeningen og beboere i kommunale boliger andre steder

1) Hvor lenge har du bodd i denne leiligheten? ("Antall måneder" benyttes kun hvis man har bodd kortere enn 1 år eller at du ønsker å oppgi botid i hele år + måneder) 1. Antall år: 2. Antall måneder:

2) Hvor mange bor i boligen din? (sett ett kryss)

Jeg bor alene

2

3

4

- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 eller flere

3) Hvem bor du sammen med? (flere kryss mulig) Jeg bor sammen med partner (gift/samboer)
Jeg bor sammen med barn Ønsker ikke å svare Jeg bor sammen med andre, spesifiser:

Kun til dem som bor sammen med barn:

4) Hvilken alder har barnet / barna? (flere valg mulig - start med det yngste barnet) 3. Barn 1 4.
Barn 2 5. Barn 3 6. Barn 4 7. Barn 5 8. Barn 6 9. Barn 7 10. Barn 8 11. Barn 9 12. Barn 10

5) Hva liker du mest med å bo i? 13. Denne leiligheten? 14. Dette bomiljøet? 15. Dette området?

6) Hva liker du minst med å bo i? 16. Denne leiligheten? 17. Dette bomiljøet? 18. Dette området?

7) Ønsker du å bli boende i denne leiligheten?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

8) Ønsker du å bli boende i dette området?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

9) Hvor mange år regner du med å bli boende i denne leiligheten?

- Mindre enn 1 år
- 1 - 3 år
- 4 - 10 år
- Mer enn 10 år
- Resten av livet
- Vet ikke

Kun hvis du IKKE ønsker eller IKKE VET om du ønsker å bli boende i leiligheten eller området:

10) Hvorfor vurderer du å flytte fra leiligheten eller området?

11) Hvor vil du helst bo?

Vi vil nå stille noen spørsmål om selve leiligheten din. Standard og vedlikehold og andre tekniske sider ved leiligheten.

12) Hvor stor er boligen din? 19. Antall rom (oppgi alle rom utenom kjøkken og bad): 20. Antall kvadratmeter:

13) Hvordan synes du at størrelsen på boligen passer for deg/dere?

For liten

Passe stor

For stor

14) Hvordan vurderer du standard og vedlikehold på leiligheten? Ta stilling til følgende forhold ved leiligheten din og vurder fra 1. Svært misfornøyd til 4. Svært fornøyd.

1. Svært misfornøyd

2. Misfornøyd

3. Fornøyd

4. Svært fornøyd

Vet ikke / ikke akutelt

Planløsning

Vedlikehold

Fuktproblemer

Lysforhold

Lyd- / støyforhold

Ventilasjon / luftkvalitet / inneklima

Temperatur (trekk, varme og kulde)

Standard og vedlikehold alt i alt

Hvis du har mer å fortelle om leiligheten. Skriv kort om det under. Bruk gjerne stikkord.

15) Skriv om leilighetens standard:

16) Hvordan vurderer du standard og vedlikehold på fellesområder ute og inne? Vi tenker på trappeoppganger, korridorer, kjeller, loft, garasjeanlegg og uteområder. Vurder fra 1.Svært misfornøyd til 4. Svært fornøyd.

1. Svært misfornøyd

2. Misfornøyd

3. Fornøyd

4. Svært fornøyd

Vet ikke / ikke aktuelt

Rengjøring

Vedlikehold

Orden og ryddighet (søppel, møbler og annet som blir satt igjen)

Håndtering av søppel

Standard og vedlikehold alt i alt

Hvis du har mer å fortelle om fellesområder ute eller inne. Skriv kort om det under. Bruk gjerne stikkord.

17) Skriv om fellesområder ute og inne:

18) Har du (eller noen av dem du bor sammen med) varig nedsatt funksjonsevne i form av:

Ja

Nei

Ønsker ikke å svare

Hvis ja – kryss av:

Bevegelsvansker

Synsvansker

Hørselsproblemer

Astma

Allergi

Andre ting som begrenser daglige aktiviteter?

Kun hvis man har svart ja – har varig nedsatt funksjonsevne – på noen av alternativene i spm 18:

19) Er boligen tilrettelagt i forhold til dette? Ja Nei Utdyp hvis du ønsker:

20) Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med leiligheten alt i alt?

1. Svært misfornøyd

2. Misfornøyd

3. Fornøyd

4. Svært fornøyd

Vet ikke / ikke aktuelt

21) Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med fellesområder ute og inne alt i alt?

1. Svært misfornøyd

2. Misfornøyd

3. Fornøyd

4. Svært fornøyd

Vet ikke / ikke aktuelt

Vi vil nå stille noen spørsmål om bomiljøet og naboene dine.

22) Når du tenker på nabolaget ditt, hva er det første du tenker på?

23) Hva liker du / liker du ikke ved å bomiljøet og naboene der du bor? 21. Jeg liker: 22. Jeg liker ikke:

24) Kjenner du noen eller tilbringer du tid med noen i nabolaget ditt? (flere valg mulig) Nei, ingen Naboer Venner som bor i området Familie som bor i området Medlemmer i foreninger og lag Arbeidskolleger Andre: Ønsker ikke svare

25) Hender det at du føler deg utrygg der du bor?

Ofte

Av og til

Sjelden

Aldri

Kun hvis du har svart OFTE, AV OG TIL eller SJELDEN i spørsmål 25:

26) Hvor hender det at du føler deg utrygg? Kryss av ved aktuelle svar. Flere valg mulig. Hjemme (når jeg er inne i boligen min) I oppgangen I heisen Kjeller/ loft/ fellesarealer i gården/blokka der jeg bor Uteområder der jeg bor Andre steder, spesifiser:

Kun hvis du har svart OFTE, AV OG TIL eller SJELDEN i spørsmål 25:

27) Hvorfor føler du deg noen ganger utrygg der du bor? Kryss av ved aktuelle svar. Flere valg mulig. Dårlig belysning på uteområder Ubehagelig atferd fra andre Sosialt belastende miljø blant andre beboere Mobbing Vold Ønsker ikke å svare Andre årsaker, spesifiser:

28) I hvilken grad synes du at nabolaget ditt har endret seg de siste årene? Ta stilling til følgende påstander om mulige endringer i nabolaget ditt.

Helt uenig

Litt uenig

Litt enig

Helt enig

Vet ikke

Nabolaget mitt har fått flere møtesteder hvor jeg treffer andre beboere

Flere beboere engasjerer seg og deltar i aktiviteter

Jeg bruker de nære uteområdene mer aktivt enn før (grøntområder, lekeplasser, osv)

Bomiljøet er blitt bedre tilrettelagt for barn

Det har blitt tryggere for barn å vokse opp her

Jeg trives dårligere i nabolaget mitt nå enn før

Ryktet til nabolaget mitt har blitt dårligere blant dem som ikke bor her

Jeg er blitt stoltere av å bo i nabolaget mitt enn før

Jeg føler meg mer utrygg enn før

Kun til dem som bor sammen med barn:

29) Hvordan tror du at barna dine trives med å bo her?

Spørsmål til alle:

30) Hvordan synes du boligene og bomiljøet her er egnet for barn? Vurder ut fra egne og andres barn.

31) Har du konkrete forslag til hva som kunne vært gjort for å gjøre nabolaget mer egnet for barn? (åpent)

32) Hvor fornøyd eller misfornøyd er du alt i alt med:

Svært misfornøyd

Misfornøyd

Fornøyd

Svært fornøyd

Vet ikke / ikke aktuelt

Bomiljøet?

Naboene dine?

Vi vil nå stille noen spørsmål rundt leiekontrakt og husleie.

33) Har du / dere en skriftlig leiekontrakt eller leieavtale?

Ja

Nei

Vet ikke / ikke aktuelt

34) Hvor lang periode gjelder nåværende kontrakt for, og når utløper den? 23. Hvor lang periode totalt: 24. Når utløper den:

35) Når kontrakten går ut – tror du at du/dere ønsker å fornye den da?

Ja

Nei

Vet ikke

Kun hvis du ønsker å fornye kontrakten (ja i spørsmål 35):

36) Hvis du ønsker å fornye kontrakten: hvordan vurderer du sjansene for å fornye den?

1. Svært liten

2. Liten

3. Stor

4. Svært stor

Vet ikke / ikke aktuelt

37) Hvor mye betaler du i husleie i måneden? 25. Husleie i måneden i kroner: 26. Jeg vet ikke / ønsker ikke å svare:

38) I hvilken grad føler du deg trygg på at du kan bli boende i denne boligen så lenge du ønsker det?

1. Svært utrygg
 2. Utrygg
 3. Trygg
 4. Svært trygg
- Vet ikke / ikke aktuelt

39) Vil du utdype svaret?:

Vi vil nå stille noen spørsmål om kontakten din med Bærum kommune som boligutleier

40) På hvilken måte har du hatt kontakt med Bærum kommune om forhold som har med leiligheten din eller bomiljøet ditt å gjøre de siste 12 månedene? (Flere kryss mulig) Ikke hatt kontakt Vært i ekspedisjonen Ringt på telefon Sendt eller mottatt e-post Mottatt informasjonsmateriale Vært inne på nettsidene til Bærum kommune Møte med saksbehandler Hatt hjemmebesøk Annet (skriv)

Kun hvis man har hatt en eller annen form for kontakt (i spørsmål 40):

41) Dersom du har hatt kontakt med Bærum kommune som utleier de siste 12 månedene, hvorfor? (Flere kryss mulig) Visning og kontrakt Kontraktsfornyelse Feil/mangler på fellesområde Feil/mangler i boligen Naboklage (krangel, støy, etc) For å få informasjon eller råd Husleie og betaling Annet (skriv:)

42) Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med kontakten med Bærum kommune som utleier?

1. Svært misfornøyd
 2. Misfornøyd
 3. Fornøyd
 4. Svært fornøyd
- Vet ikke / ikke aktuelt

43) Hvilke(n) andre instans(er) i Bærum kommune har du hatt kontakt med de siste 12 månedene?

Ikke hatt kontakt

Oppgi hvilke(n):

Kun hvis man har hatt en eller annen form for kontakt (i spørsmål 43):

44) På hvilken måte har du hatt kontakt med andre instanser i Bærum kommune de siste 12 månedene? (Flere kryss mulig) Ikke hatt kontakt Vært i ekspedisjon / deres lokaler Ringt på telefon Sendt eller mottatt e-post Mottatt informasjonsmateriale Vært inne på kommunens nettsider Møte med saksbehandler Hatt hjemmebesøk Annet (skriv):

45) Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med den kontakten?

1. Svært misfornøyd
 2. Misfornøyd
 3. Fornøyd
 4. Svart fornøyd
- Vet ikke / ikke aktuelt

46) Har du noen gang deltatt på et informasjonsmøte i regi av Bærum kommune? Nei Ja, hva slags arrangement var det?

47) Tror du at det er behov for at Bærum kommune arrangerer felles beboermøter for sine leietakere?

Nei

Ja. Har du forslag til temaer som det er viktig å ta opp?

Vet ikke

48) Kunne du tenke deg å delta på noen av de følgende aktivitetene dersom de ble arrangert i ditt nabolag? (flere kryss mulig) Informasjonsmøte fra Bærum kommune Dugnad Beboerfest for alle beboerne Informasjonsmøter regi av andre (f.eks. Leieboerforeningen) Sitte i et beboerstyre Aktivitetsdag for barn og unge Annet, skriv:

49) Kunne du selv tenkt deg å være med på å arrangere/ ta initiativ til noe av dette?

Ja

Nei

Vet ikke

Vi vil nå stille noen spørsmål om deg.

50) Hva er din alder? (velg antall år fra listen) Personen må være 18 år eller eldre for å delta i undersøkelsen.

18 år eller eldre

51) Kjønn (kan fylles ut uten å spørre)

Kvinne

Mann

Annet

52) Er du født i Norge?

Ja

Ønsker ikke å svare

Nei, oppgi fødeland:

53) Er dine foreldre født i Norge?

Ja

Ønsker ikke å svare

Nei, oppgi foreldres fødeland:

54) Hvilken av følgende beskrivelser passer best for deg?

Student

I jobb

Langtidssykemeldt

Hjemmeværende

Arbeidsledig

Trygdet eller pensjonert

Barsels- / fødselspermisjon

Ønsker ikke å svare

Annet (skriv)

55) Hva er din høyeste fullførte utdanning?

Grunnskole/ Barneskole/ Folkeskole (inntil 8 års skolegang)

Ungdomsskole / Realskole (til sammen 9-10 års skolegang)

Videregående skole / Gymnasnivå (til sammen 11-13 års skolegang)

Universitet/ Mastergrad/ Ph.D/ (Mer enn 15 års skolegang tilsammen)

Ønsker ikke å svare

56) Har du noe å fortelle om boligen eller bomiljøet som vi ikke har spurt om?

57) Har du kommentarer til selv undersøkelsen og/eller enkelte spørsmål?

TUSEN TAKK FOR AT DU VILLE DELTA!!

Vedlegg 2

Revidert informasjonsskriv, prosjektnr. 58875 og 59273

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Bo-indeks for kommunale boliger”

Bakgrunn og formål

«Bo-indeks i kommunale boliger» er finansiert av Husbanken og er et samarbeidsprosjekt mellom Leieboerforeningen (Lbf), Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) og VID vitenskapelige høyskole.

Vi vil undersøke hvordan kommunale beboere i to utvalgte kommunale boligeiendommer i Bærum opplever sin bosituasjon. Forskere, masterstudenter og kommunale beboere gjennomfører intervjuene.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Vi ønsker å gjennomføre et intervju som varer i om lag en halv time. Vi stiller deg en rekke spørsmål om bosituasjonen din og er opptatt standard på boligen, bomiljø, kontraktsforhold, husleie og hvordan du opplever kontakten med utleier. Svarene dine vil registreres i en nettbasert spørreundersøkelse og noteres ned av de to som intervjuer deg. I tillegg til informasjonen som framkommer i intervjuene med beboere vil vi i denne undersøkelsen også observere fysiske forhold i uteområder, oppganger og den fysiske standarden i leiligheter hvor beboerne deltar.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun forskerne og masterstudentene som vil ha tilgang til personopplysningene som vil lagres på en forsvarlig måte for å ivareta din konfidensialitet. I forskningsrapporter og masteroppgaver vil du sikres anonymitet og det vil ikke være mulig å gjenkjenne deg eller din familie.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2019 og dine opplysninger vil da anonymiseres.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med forsker Ingar Brattbakk ved Arbeidsforskningsinstituttet (AFI)/HiOA på telefon 91601129 eller høgskolelektor ved VID vitenskapelig høyskole Katrine Mauseth Woll på telefon 41652785

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3



Katrine Mauseth Woll

0370 OSLO

Vår dato: 23.02.2018

Vår ref: 59273 / 3 / STM

Deres dato:

Deres ref:

Tilrådning fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 20.02.2018 for prosjektet:

59273

Bo-indeks for kommunale boliger

Behandlingsansvarlig

Daglig ansvarlig

VID vitenskapelig høyskole, ved institusjonens øverste leder

Katrine Mauseth Woll

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Siri Tenden Myklebust

Kontaktperson: Siri Tenden Myklebust tlf: 55 58 22 68 / Siri.Myklebust@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Hedda Helene Schaanning, mrs_fischer@hotmail.com